

Gminny Program Wspierania Rodziny dla Gminy Raszyn na lata 2016-2022

Dokument został opracowany przez:

Studio Diagnozy i Profilaktyki

30-011 Kraków

ul. Oboźna 17/5

tel. (12) 446-42-60

Spis treści

Wprowadzenie.....	3
Struktura demograficzna i podstawowe dane o mieszkańcach	9
Diagnoza sytuacji społecznej rodzin zamieszkujących gminę Raszyn - zagrożenia współczesnej rodziny.....	17
Analiza szans, zagrożeń, mocnych oraz słabych stron gminy Raszyn w zakresie wspierania rodzin	31
Założenia Gminnego Programu Wspierania Rodziny dla Gminy Raszyn na lata 2016-2022	36
Realizacja Programu Wspierania Rodziny dla Gminy Raszyn na lata 2016-2022.....	37
Monitoring Programu	37
Ewaluacja i monitoring Programu	37
Źródła finansowania	39
Wskaźniki monitorujące.....	39
Harmonogram Programu Wspierania Rodziny dla Gminy Raszyn na lata 2016-2022.....	44
Zakończenie.....	53

Wprowadzenie

Rodzina w ujęciu prawnym i socjologicznym

Fundamentem wszystkich społeczeństw, niezależnie od miejsca i czasu, jest rodzina. Ta najmniejsza grupa społeczna jest obecnie przedmiotem zainteresowań socjologów ludności, demografów, a także politologów. Rodzina przejawiała się również jako obiekt zainteresowań starożytnych myślicieli. Dom rodzinny to środowisko, w którym każdy małoletni członek poddawany jest socjalizacji pierwotnej, która kształtuje uczucia, postawy, system wartości, normy i wzory postępowania każdego człowieka. Pozostałe instytucje lub grupy społeczne wywierają mniejszy wpływ na jednostkę; wówczas mamy do czynienia z socjalizacją wtórną: "W porównaniu z jakąkolwiek organizacją i instytucją, z jakimkolwiek społeczeństwem i państwem, rodzina zawsze pozostaje społecznością pierwotną i dla człowieka ma największe znaczenie."¹

W naukach społecznych istnieje wiele definicji pojęcia "rodzina". Według wybitnego polskiego socjologa Jana Szczepańskiego, rodzina to "grupa złożona z osób połączonych stosunkiem małżeństwa i stosunkiem rodzice - dzieci"², natomiast zdaniem Zbigniewa Zaborowskiego, rodzina jest "grupą naturalną opartą na związkach krwi, małżeństwa lub adopcji".³ Z kolei Adamski wyodrębnił cechy wyróżniające rodzinę jako grupę społeczną, mianowicie, wspólne zamieszkanie członków, wspólne nazwisko, wspólna własność, ciągłość biologiczna oraz wspólna kulturowa duchowa. Wraz z przeobrażeniami społeczno - demograficznymi kryteria wyodrębnione przez Adamskiego uległy przemianom. Pojęcie rodzina w prawie cywilnym nie jest zdefiniowane; zagadnienie to jest uregulowane w ustawie Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego z dnia 25 lutego 1964 roku (Dz. U. z 1964 nr 9 poz. 59 ze zm.). Według artykułu 23 kodeksu rodzinnego "zawarcie związku małżeńskiego stanowi zdarzenie prawne, którego bezpośrednim następstwem jest założenie nowej rodziny".⁴ Zgodnie z zapisem w Konstytucji Rzeczypospolitej art. 18 "małżeństwo jako związek kobiety i mężczyzny, rodzina, macierzyństwo i rodzicielstwo znajdują się pod ochroną i opieką Rzeczypospolitej Polskiej". Artykuł 71, ust. 1 zawiera zapis gwarantujący pomoc rodzinom znajdującym się w trudnym położeniu materialnym i społecznym, szczególnie rodzinom wielodzietnym i niepełnym. Z kolei artykuł 72, ust. 1 mówi o zapewnieniu dziecku prawa do ochrony przed przemocą, okrucieństwem, wyzyskiem i demoralizacją.

¹ L. Dyczewski, Rodzina twórcą i przekazicielem kultury, Lublin 2003, s. 9

² J. Szczepański, Elementarne pojęcia socjologii, Warszawa 1972, s. 149

³ Z. Zaborowski, Rodzina jako grupa społeczno-wychowawcza, Warszawa 1980, s. 14.

⁴ Ustawa z dnia 25 lutego 1964 roku - Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 1964 r. Nr 9, poz.59)

Jak wynika z powyższych zapisów, władze samorządowe w obliczu zagrożenia stabilizacji rodziny lub wystąpienia dysfunkcji, zobowiązane są do podjęcia działań, które będą miały na celu niwelację owych problemów oraz ochronę poszczególnych członków rodziny. Trudności jakie pojawiają się w danych rodzinach mogą być złożone, a ich rozwiązanie często wymaga zestawu wielu złożonych zadań. Główne przyczyny, które zaburzają społeczny ład w funkcjonowaniu rodziny, to uzależnienia członków rodzin od alkoholu i substancji psychoaktywnych, przemoc w rodzinie, bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych oraz bezrobocie, które z kolei może przyczynić się do wystąpienia ubóstwa. Rodziny wśród których pojawi się przynajmniej jeden z powyższych problemów powinny zostać poddane obserwacji, a następnie należy im dostarczyć wsparcia. Rodzina ma szczególne oddziaływanie na socjalizację dziecka. Dysfunkcje w rodzinie bezpośrednio przekładają się na osobowość dziecka oraz na jego poczucie bezpieczeństwa oraz potrzeby miłości i przynależności. Władze samorządowe podejmując działania pomocowe i profilaktyczne, powinny przede wszystkim mieć głównie na uwadze podstawową rolę opiekuńczą i wychowawczą rodziny w rozwoju dziecka.

Za pomoc rodzinom zagrożonym marginalizacją oraz wykluczeniem społecznym odpowiedzialne są następujące grupy zawodowe: pracownicy socjalni, pedagodzy, policja, asystenci rodzin, kuratorzy, przedstawiciele służby zdrowia (pielęgniarki szkolne i środowiskowe), specjaliści zatrudnieni w placówkach oświatowych, psychologzy, logopedzi. Jedynie dzięki odpowiedniemu zestawowi interdyscyplinarnych działań podjętych przez przedstawicieli tych grup możliwe jest przywrócenie prawidłowych funkcji rodziny. Efektywna pomoc skierowana do rodzin doświadczających trudności oraz właściwa pomoc dzieciom pochodzących z rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym może zostać zrealizowana poprzez współpracę instytucji, organizacji oraz służb, które świadczą pomoc rodzinom na poziomie gminy.

Gminny Program Wspierania Rodziny dla Gminy Raszyn na lata 2016-2022 to usystematyzowana, długoterminowa i perspektywiczna koncepcja polityki społecznej, mająca na celu podniesienie efektywności oraz skuteczności działań podejmowanych przez instytucje samorządowe na rzecz rodzin zamieszkujących gminę Raszyn. Adresatem Programu są rodziny zamieszkujące gminę Raszyn, a w szczególności rodziny borykające się trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi oraz innymi problemami społecznymi, które narażają owe rodziny na wykluczenie społeczne.

Niniejszy dokument zawiera diagnozę sytuacji społecznej rodzin zamieszkujących gminę Raszyn, a w szczególności:

- sytuację demograficzną mieszkańców gminy,
- diagnozę głównych problemów społecznych występujących wśród rodzin zamieszkujących gminę, w szczególności w obszarze uzależnień oraz przemocy domowej,
- piecza zastępcza,
- analiza programów samorządowych oraz społecznościowych skierowanych do rodzin oraz dzieci i młodzieży.

Kolejnym elementem, który zawiera niniejszy dokument jest analiza SWOT (analiza mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń). Na podstawie diagnozy i ocen obecnej sytuacji w sferze rozwiązywania problemów społecznych oraz wspierania rodzin, zaproponowano cele strategiczne oraz zestaw konkretnych działań skierowanych do adresatów niniejszego Programu. Skuteczny Program powinien opierać się na rozpoznaniu rzeczywistych zjawisk i problemów społecznych występujących w danej społeczności lokalnej oraz ocenie znaczenia i roli czynników warunkujących te zjawiska. Identyfikacja oraz weryfikacja istniejących problemów społecznych jest nieodłącznym elementem polityki skierowanej do grup osób wykluczonych oraz szczególnie narażonych na marginalizację.

Umocowania prawne dokumentu w obowiązujących ustawach i aktach normatywnych

Priorytetowe kierunki zawarte w Gminnym Programie Wspierania Rodziny dla Gminy Raszyn na lata 2016-2022 oraz planowane w ich ramach przedsięwzięcia są zgodne z kierunkami polityk w sferze społecznej zawartymi w dokumentach strategicznych formułowanych i realizowanych na poziomie kraju, na poziomie wojewódzkim oraz gminnym. Niniejszy rozdział przedstawia opis podstawowych dokumentów prawnych, które stanowią przesłanki dla niniejszego Programu.

Elementarnym aktem prawnym, który reguluje instytucje rodziny jest Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej, a w szczególności art. 16, wymieniony w pierwszej części dokumentu. Podstawą prawną do realizacji niniejszego dokumentu jest ustawa z dnia 9 czerwca 2011 roku (t. j. Dz. U. z 2013 r. poz.135) o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Zgodnie z art. 176 pkt. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t. j. Dz. U. z 2013 r. poz. 135 ze zm.) do zadań własnych gminy należy opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny.

Inne podstawy prawne ważne z perspektywy planowanych działań w ramach Gminnego Programu Wspierania Rodziny dla Gminy Raszyn na lata 2016-2022 to m.in. Powszechna Deklaracja Praw Człowieka art. 16, Europejska Karta Społeczna pkt. 16⁵, Kodeks Rodzinny oraz Kodeks Opiekuńczy.

Poza ustawą z dnia 9 czerwca 2011 roku (t. j. Dz. U. z 2013r. poz.135) o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej podstawą prawną ujętych działań w programie są:

- Ustawa z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (t.j. Dz.U. z 2013 r., poz. 182 ze zm.);
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2005r. Nr 180, poz. 1493 ze zm.);
- Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz.U. z 2013r. poz. 1563 ze zm.);
- Ustawa z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2013r. poz. 594, z późn. zm.)

⁵ Europejska Karta Społeczna sporządzona w Turynie w dniu 18 października 1961 r. (Dz. U.99 r. 8. 67).

- Ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych (Dz. U. z 2013r., poz. 966 ze zm.);
- Ustawa z dnia 10 kwietnia 1997r. – prawo energetyczne (t. j.: Dz. U. z 2012r., poz. 1059 ze zm.);
- Uchwała Nr 221 Rady Ministrów z dnia 10 grudnia 2013r. w sprawie ustanowienia wieloletniego programu wspierania finansowego gmin w zakresie dożywiania „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” na lata 2014-2020 (M.. z dnia 17 grudnia 213r., poz. 1024);
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (t.j. Dz. U. z 2012 r., poz.124 ze zm.);
- Uchwała Nr 85 Rady Ministrów z dnia 27 maja 2014r. w sprawie ustanowienia rządowego programu dla rodzin wielodzietnych (M .P. z 2014r.,poz.430);
- Rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie szczegółowych warunków realizacji rządowego programu dla rodzin wielodzietnych (Dz. U. z 2014r., poz. 755);
- Ustawa z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny (Dz. Ust. poz. 1863);
- Ustawa z dnia 7 września 1991r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2004r., Nr 256, poz. 2572 ze zm.);
- Ustawa z 27 sierpnia 2004r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2004r. Nr 210 poz. 2135);
- Ustawa z dnia 28 listopada 2003r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. 2003 Nr 228, poz. 2255, ze zm.);
- Ustawa z dnia 7 września 2007r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz.U. 2007 Nr 192, poz. 1378, ze zm.)
- Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie (Dz.U. 2003 Nr 96, poz. 873, ze zm.);

Gminny Program Wspierania Rodziny dla Gminy Raszyn na lata 2016-2022 jest spójny z celami Programu Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Raszyn na lata 2012-2025.

Zasady pracy nad opracowaniem Programu

Niniejszy Program Wspierania Rodziny dla Gminy Raszyn na lata 2016-2022 został zrealizowany z wykorzystaniem analizy *desk research* - analizy danych zastanych w oparciu o dane statystyczne Głównego Urzędu Statystycznego oraz programów samorządowych i sprawozdań z działalności lokalnych instytucji.

Dokumenty lokalne wykorzystane do opracowania Gminnego Programu Wspierania Rodziny dla Gminy Raszyn na lata 2016 - 2022:

- Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych 2014 r.,
- Sprawozdanie z działalności Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Raszynie za rok 2013, 2014,
- Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Raszyn na lata 2012-2025,
- Opis działań i organizacji systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie funkcjonującego na terenie gminy Raszyn,
- Sprawozdanie z realizacji programu "Pomoc państwa w zakresie dożywiania" 2015 r.,
- Dane Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Pruszkowie za rok 2015 r.

Struktura demograficzna i podstawowe dane o mieszkańcach

Informacje ogólne o gminie

Gmina wiejska Raszyn położona jest w województwie mazowieckim w powiecie przuskowskim. Gmina zajmuje powierzchnię 43,89 km². Siedzibą gminy jest miejscowość Raszyn. Gmina leży na Równinie Warszawskiej nad rzeką Raszynką. Do gminy Raszyn należą 22 sołectwa: Dawidy, Dawidy Bankowe, Falenty Duże, Falenty Nowe, Falenty Osiedle, Janki, Jaworowa I, Jaworowa II, Laszczki, Łady, Nowe Grocholice, Podolszyn Nowy, Puchały, Raszyn I, Raszyn II, Rybie I, Rybie II, Rybie III, Sękocin Nowy, Sękocin Stary, Słomin, Wypędy.

Gminy sąsiadujące z gminą Raszyn to Lesznowola, Michałowice, Nadarzyn, Warszawa.

Mapa nr 1. Gmina Raszyn.

Na terenie gminy Raszyn zlokalizowany jest pałac z I połowy XVII wieku, zabytkowy rzymskokatolicki kościół parafialny św. Szczepana oraz rezerwat przyrody - Stawy Raszynskie.

W gminie Raszyn funkcjonują następujące publiczne jednostki oświatowe (liczba dzieci w placówkach na dzień 30.09.2015):

- Przedszkole z Oddziałami Integracyjnymi nr 1 „Pod Topolą” w Raszynie(138 dzieci)
- Przedszkole nr 2 „W Stumilowym Lesie” w Raszynie (200 dzieci)
- Bajkowe Przedszkole w Dawidach (62 dzieci)
- Przedszkole w Falentach (65 dzieci)
- Przedszkole w Sękocinie (44 dzieci)
- Szkoła Podstawowa im. Cypriana Godebskiego w Raszynie (999 dzieci)
- Szkoła Podstawowa im. Ks. Józefa Poniatowskiego w Ładach (352 dzieci)
- Szkoła Podstawowa im. Włodzimierza Potockiego w Sękocinie (274 dzieci)
- Gimnazjum nr 1 im. Prymasa Tysiąclecia w Raszynie (454 dzieci)

Niepubliczne placówki oświatowe:

- Przedszkole "Pociecha" (57 dzieci)
- Przedszkole "Bajkowe" (37 dzieci)
- "Przedszkole" Akademia Misia Uszatka (21 dzieci)
- Przedszkole Dobre Przedszkole (41 dzieci)
- Przedszkole Moje Przedszkole (19 dzieci)
- Przedszkole Zebra (60 dzieci)
- Przedszkole Gwiazdeczka (26 dzieci)

Łączna liczba dzieci i młodzieży (do 18 roku życia) z terenu gminy Raszyn z zameldowaniem stałym i czasowym w 2015 roku wyniosła 4551.

Na terenie gminy znajdują się następujące obiekty popularyzujące sport i kulturę: Gminny Ośrodek Sportu, boisko sportowe typu Orlik, Stadion Sportowy, Świetlica Środowiskowa „Świetlik”, Gminna Biblioteka Publiczna w Raszynie, Centrum Kultury Raszyn, Ognisko Wychowawcze w Jaworowej.

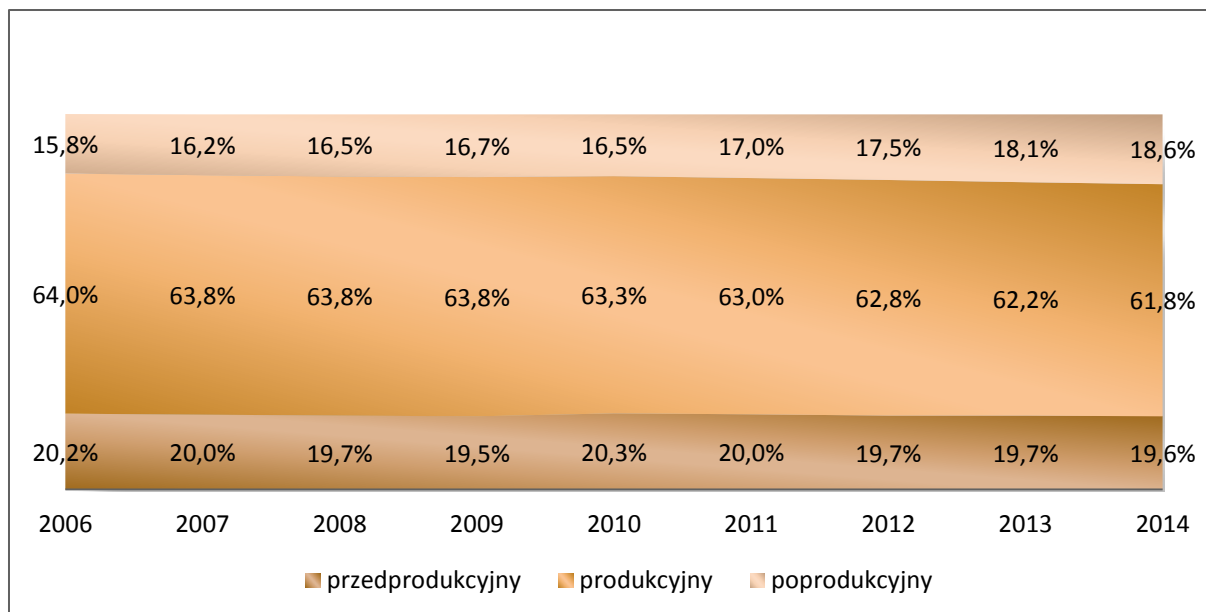
Struktura demograficzna mieszkańców

Struktura ludności w podziale na wiek i płeć stanowi podstawę większości analiz demograficznych, gdyż determinuje skalę i rodzaj potrzeb społecznych. Poniższa tabela przedstawia liczbę ludności faktycznie zamieszkałą w gminie Raszyn w latach 2006-2014 ogółem (dane dotyczą stanu na dzień 31 grudnia każdego roku). W grudniu 2014 roku gminę Raszyn faktycznie zamieszkiwało 21425 mieszkańców ogółem, w tym 10332 mężczyzn oraz 11093 kobiet. Na 100 mężczyzn w gminie przypadają średnio 107 kobiet. Średnia gęstość zaludnienia gminy Raszyn w 2014 roku wyniosła 488 osób/km².

Wykres nr 1. Liczba ludności w gminie Raszyn w latach 2006-2014 według faktycznego miejsca zamieszkania. Opracowanie własne na podstawie danych GUS. Bank Danych Lokalnych.

Sytuacja demograficzna w gminie jest korzystna. Widoczny jest stopniowy wzrost liczby ludności w gminie Raszyn. Najbardziej liczną grupą jest ludność w wieku produkcyjnym (64% osób w 2014 roku), zaś liczba mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym jest wyższa niż liczba mieszkańców w wieku poprodukcyjnym. Analizując strukturę wieku ludności gminy można zaobserwować, że od 2006 roku stopniowo malał odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym (do 18 roku życia), natomiast odsetek osób w wieku poprodukcyjnym systematycznie wzrastał przez cały analizowany okres.

Wykres nr 2. Odsetek ludności faktycznie zamieszkałej w gminie Raszyn w latach 2006-2014 według ekonomicznej kategorii wieku. Opracowanie własne na podstawie danych GUS. Bank Danych Lokalnych.

Sytuacja w gminie Raszyn jest zbliżona do sytuacji demograficznej w powiecie pruszkowskim.

Ludność w wieku:	Polska	Województwo mazowieckie	Powiat pruszkowski	Gmina Raszyn
Przedprodukcyjnym (0-17 lat)	18,2%	18,5%	19,1%	19,6%
Produkcyjnym (18-59/64 lat)	63,4%	62%	61,4%	61,8%
Poprodukcyjnym (60/65 lat i więcej)	18,4%	19,5%	19,5%	18,6%

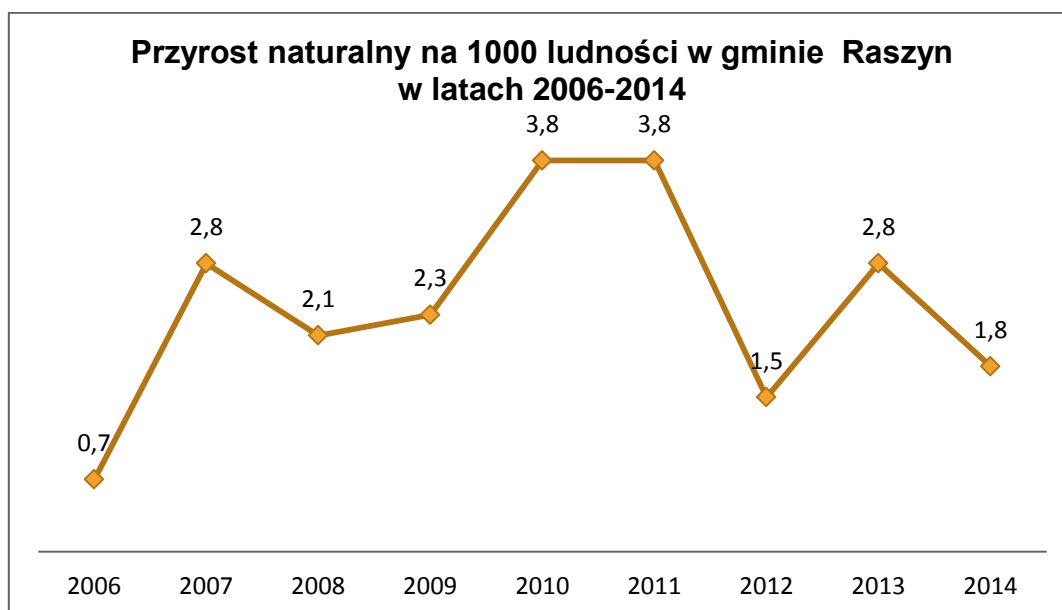
Tab. 1. Procentowy udział ludności według ekonomicznych grup wieku w 2014 roku. Opracowanie własne na podstawie danych GUS. Bank Danych Lokalnych.

Prognozy demograficzne Głównego Urzędu Statystycznego dla powiatu pruszkowskiego zakładają, że w przyszłości w związku ze starzeniem się ludności, wystąpi znaczny wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym, stopniowo zmniejszać się będzie natomiast odsetek ludności w wieku produkcyjnym oraz zmniejszać się będzie odsetek ludności w wieku przedprodukcyjnym.

Liczba ludności wiek:	2020	2025	2030	2040	2050
Przedprodukcyjny 0-17 lat	19,5%	19,1%	17,6%	16,7%	16,9%
Produkcyjny 18-59/64 lat	60,8%	60,4%	61,8%	62,3%	56,6%
Poprodukcyjny 60/65 lat i więcej	19,7%	20,5%	20,6%	21,1%	26,5%

Tab. 2. Prognoza liczby ludności do 2050 roku – odsetek mieszkańców powiatu pruszkowskiego w latach 2020-2050 według kategorii wieku. Opracowanie własne na podstawie danych GUS. Bank Danych Lokalnych.

Przeobrażenia w strukturze demograficznej ludności w powiecie pruszkowskim jak i w gminie Raszyn spowodowane są zmianami w przyroście naturalnym, wydłużeniem czasu trwania życia, a także migracjami wewnętrznymi i zewnętrznymi. Poniższy wykres przedstawia przyrost naturalny na 1000 ludności w gminie Raszyn w latach 2006-2014. Przez cały analizowany okres, w gminie obserwujemy dodatni przyrost naturalny. Wskaźnik przyrostu naturalnego na 1000 osób w gminie Raszyn w 2014 roku osiągnął wartość 1,8 i był wyższy od wskaźnika przyrostu naturalnego dla województwa mazowieckiego (0,7) oraz wyższy od wskaźnika dla Polski (0,0).

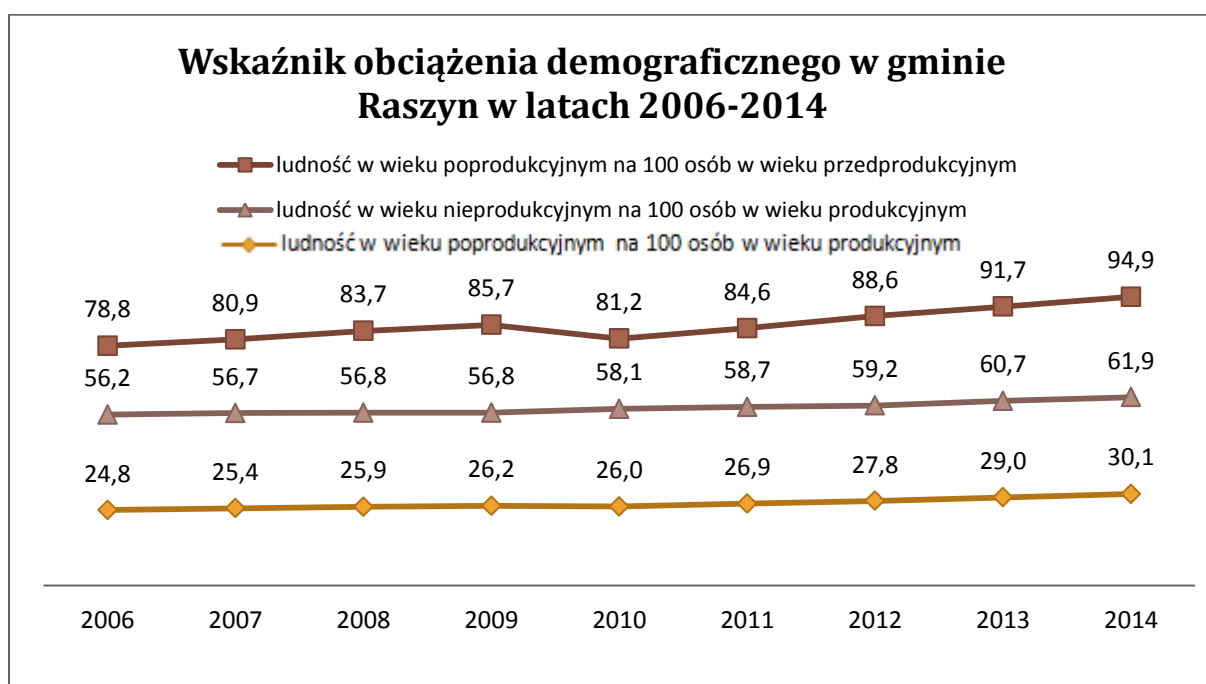
Wykres nr 3. Przyrost naturalny na 1000 ludności w gminie Raszyn w latach 2006-2014. Opracowanie własne na podstawie danych GUS. Bank Danych Lokalnych.

Sytuacja społeczna kształtowana jest również przez zmiany w modelu rodziny. W gminie Raszyn liczba zawieranych małżeństw na 1000 ludności ulegała wahaniom. Wskaźnik liczby zawieranych małżeństw na 1000 ludności w 2014 roku przyjął wartość 4,8 i jest niższy w porównaniu do lat poprzednich (za wyjątkiem lat 2012-2013).

Rok	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Liczba zawartych małżeństw	103	127	133	142	103	116	101	91	102
Liczba małżeństw na 1000 mieszkańców	5,3	6,5	6,7	7,1	4,9	5,5	4,8	4,3	4,8

Tab.3. Liczba zawieranych małżeństw na 1000 ludności w gminie Raszyn. Opracowanie własne na podstawie danych GUS. Bank Danych Lokalnych.

Zmiany w strukturze demograficznej ludności, związane ze starzeniem się społeczeństwa, przyczynią się do coraz większego obciążenia osób w wieku produkcyjnym, które będą musiały utrzymywać powiększającą się stale liczbę osób w wieku nieprodukcyjnym, w szczególności osób w wieku poprodukcyjnym. Przydatnymi wskaźnikami są wskaźniki obciążenia demograficznego, mianowicie, ludność wieku poprodukcyjnym przypadająca na 100 osób w wieku produkcyjnym, ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym, ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym.

Wykres 4. Wskaźnik obciążenia demograficznego (ludność osób w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym) w gminie Raszyn w latach 2006-2014. Opracowanie własne na podstawie danych GUS. Bank Danych Lokalnych.

Wartość wszystkich wyżej wymienionych wskaźników od 2006 roku systematycznie wzrasta. W 2014 roku 62 osoby w wieku nieprodukcyjnym, w tym 30 osób w wieku poprodukcyjnym, przypadało na 100 osób w wieku produkcyjnym. W 2014 roku na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym przypadało 95 osób w wieku poprodukcyjnym.

Jednym z najczęściej stosowanych mierników zaawansowania procesu starzenia się jest wskaźnik starości, przedstawiający udział osób starszych wśród ogółu populacji. W 2014 roku współczynnik starości, przedstawiający udział kobiet oraz mężczyzn w wieku poprodukcyjnym wśród ogółu populacji w gminie wyniósł 18,6%. Starzenie się społeczeństwa wraz ze zmniejszającym się przyrostem naturalnym przyczynia się do powstania problemów ekonomicznych, finansowych oraz społecznych. Ten niekorzystny trend demograficzny zachodzi w skali ogólnokrajowej. W gminie Raszyn sytuacja demograficzna jest obecnie korzystna, lecz w stosunkowo niedługim okresie czasu starzenie ludności w gminie nasili się.

Migracje ludności to przemieszczenia związane ze zmianą miejsca zamieszkania (pobytu stałego lub czasowego) i przekroczeniem granicy administracyjnej jednostki terytorialnej. W ramach migracji wewnętrznych wyróżnia się migracje:

- ❖ międzywojewódzkie (przemieszczenia ludności z jednego województwa do innego),
- ❖ wewnątrzwojewódzkie (zmiany miejsca zamieszkania w obrębie tego samego województwa),
- ❖ międzypowiatowe (przemieszczenia ludności z jednego powiatu do innego),
- ❖ wewnątrzpowiatowe (zmiany miejsca zamieszkania w obrębie tego samego powiatu).

Migracje zagraniczne to wyjazdy za granicę i przyjazdy do kraju w celu osiedlenia się (zamieszkania na stałe) lub na pobyt czasowy.

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Ogółem	90	40	113	111	83	47	-1	73	32
Mężczyźni	22	14	57	55	47	21	5	51	17
Kobiety	68	26	56	56	36	26	-6	22	15

Tab. 4. Saldo migracji wewnętrznych w gminie Raszyn w latach 2006-2014. Opracowanie własne na podstawie danych GUS. Bank Danych Lokalnych.

Saldo migracji jest to różnica między liczbą osób, które napłynęły a liczbą osób, które opuściły dane terytorium w badanym czasie. Powyższa tabela przedstawia saldo migracji wewnętrznych mieszkańców gminy Raszyn w obrębie kraju od 2006 do 2014 roku. W analizowanym okresie saldo migracji ulegało wahaniom. Przez prawie cały analizowany okres (za wyjątkiem 2012 roku) mamy do czynienia z dodatnim saldem migracji wewnętrznych.

Poniższa tabela przedstawia saldo migracji zewnętrznych (zagranicznych) w gminie Raszyn w okresie od 2006 do 2014 roku. Saldo migracji zewnętrznych w każdym roku badanego okresu było dodatnie.

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Ogółem	6	7	15	18	4	7	9	7	21
Mężczyźni	3	5	7	14	3	5	4	2	10
Kobiety	3	2	8	4	1	2	5	5	11

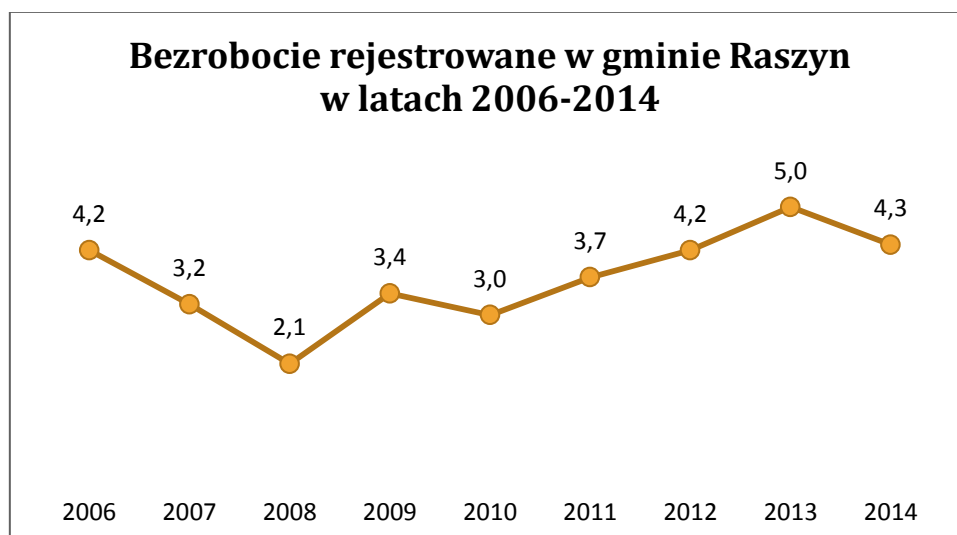
Tab.5. Saldo migracji zagranicznych w gminie Raszyn w latach 2006-2014. Opracowanie własne na podstawie danych GUS. Bank Danych Lokalnych.

Diagnoza sytuacji społecznej rodzin zamieszkujących gminę Raszyn - zagrożenia współczesnej rodziny

Bezrobocie

Czynnikiem, który ma negatywny wpływ na funkcjonowanie rodziny w społeczeństwie jest bezrobocie. Bezrobocie jest zjawiskiem trudnym do zmierzenia. Statystyki najczęściej odnoszą się do skali bezrobocia rejestrowanego (jawnego), ujmując w ten sposób tylko część osób pozostających bez pracy. Poważnym skutkiem bezrobocia jest ubożenie rodziny, które często prowadzi do narastania konfliktów i napięć między członkami rodziny oraz przyczynia się do powstawania patologii społecznych. Brak perspektyw zatrudnienia, szczególnie w przypadku bezrobotnych długoterminowych, powoduje degradację pozycji społecznej tych osób. Długotrwałe bezrobocie często prowadzi do ubóstwa oraz marginalizacji społecznej.

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego, w gminie Raszyn stopa bezrobocia rejestrowanego na dzień 31 grudnia 2014 roku wynosiła 4,3% (4,3%-mężczyźni; 4,2%-kobiety) i była niższa od stopy bezrobocia rejestrowanego dla województwa mazowieckiego (9,6%) oraz niższa od stopy bezrobocia rejestrowanego dla powiatu przuszkowskiego (7,1%). W 2014 roku, grupa zarejestrowanych bezrobotnych z gminy Raszyn liczyła 563 osoby. Poniższy wykres przedstawia statystyki dotyczące bezrobocia rejestrowanego w latach 2006-2014.

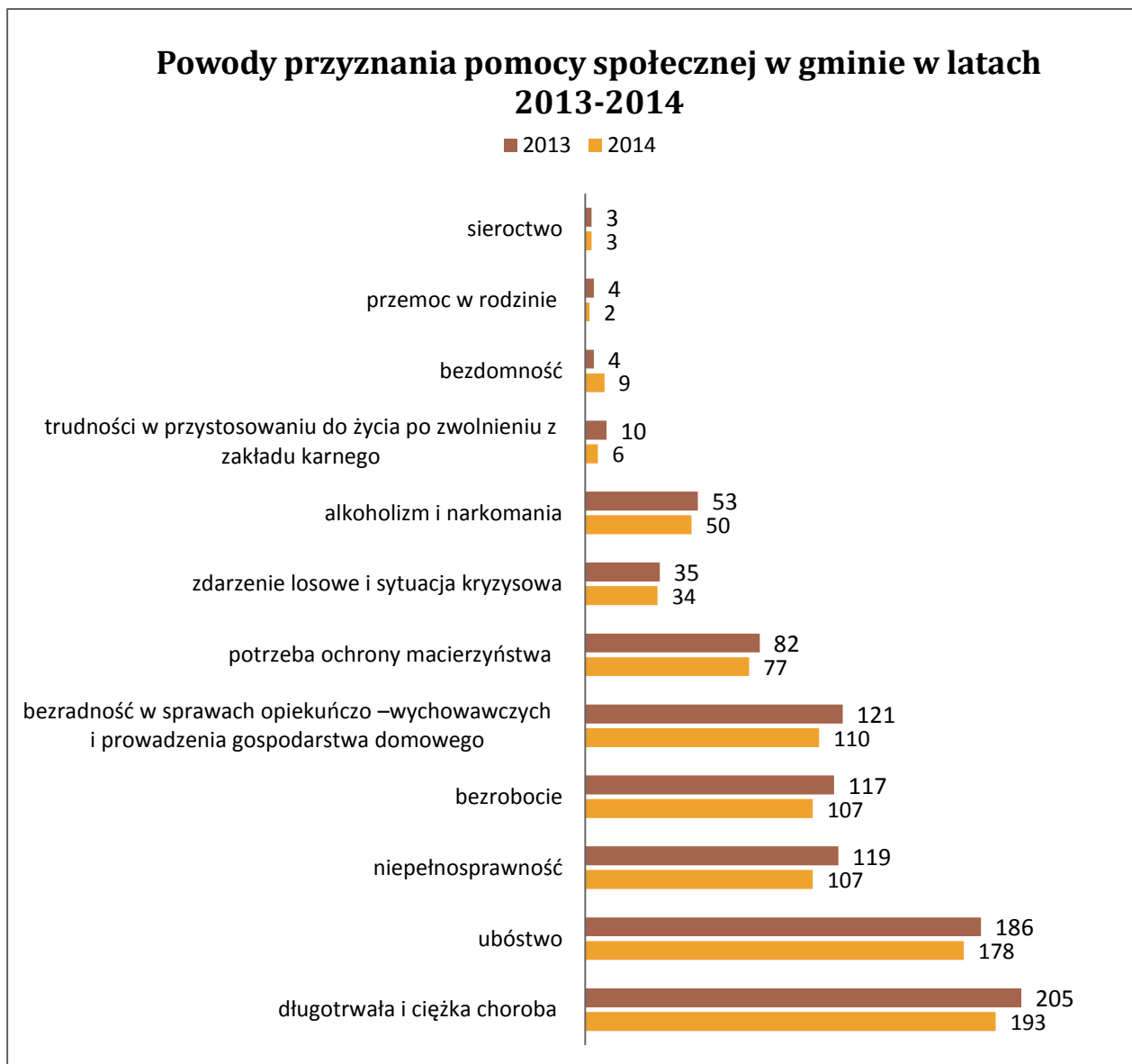
Wykres nr 5. Bezrobocie rejestrowane w gminie Raszyn w latach 2006-2014.

Pomoc społeczna

Rodzina, jako podstawowa komórka społeczna, jest istotnym elementem przy organizowaniu polityki społecznej. To w rodzinie kształtuje się następne pokolenie i dlatego należy podejmować wszelkie działania by ją wspomagać i chronić. Problemy w rodzinie powiązane są bardzo często z sytuacją materialną, bezrobociem, różnego rodzaju uzależnieniami, chorobami oraz przestępczością. Planowanie działań w ramach Gminnego Programu Wspierania Rodziny dla Gminy Raszyn, winno zostać poprzedzone diagnozą sytuacji rodzin zamieszkujących gminę.

Osoby trwale ubogie cechuje poczucie bezradności, bezsilności oraz zepchnięcia na margines społeczny. Z powodu podejmowania prac dorywczych i potrzeby oszczędzania, takie osoby nie uczestniczą czynnie w życiu społecznym ani nie korzystają z dóbr kulturowych. Do grup szczególnie zagrożonych ubóstwem można zaliczyć rodziny, w których członkowie utrzymują się z niezarobkowych źródeł, innych niż renta czy emerytura. Utrwalanie się biedy powoduje zmianę stylu życia rodziny oraz przyczynia się do powstania wielu niekorzystnych zjawisk, jak: zaniedbania w opiece i wychowaniu, alkoholizm, przemoc w rodzinie, przestępczość.

Poniżej zostały przedstawione zbiorcze statystyki dotyczące powodów przyznania pomocy rodzinom przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Raszynie w 2014 roku. Należy pamiętać, że pomoc danej rodzinie mogła zostać udzielona z więcej niż jednego powodu. Jak wynika z poniższych danych, w 2014 roku głównym powodem przyznawania pomocy było ubóstwo (186 rodzin) oraz bezrobocie (178 rodzin). Niepełnosprawność członka rodziny oraz długotrwała lub ciężka choroba to również częsty powód udzielania pomocy przez instytucje samorządowe. Na uwagę zasługuje fakt, iż w 2014 roku dość duża grupa rodzin korzystała z pomocy GOPS z tytułu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego (110 rodzin, w tym 54 rodziny niepełne, 16 rodzin wielodzietnych). Z powodu uzależnienia od alkoholu lub narkomanii przez członka rodziny, w 2014 roku z pomocy GOPS korzystało 50 osób, natomiast z powodu przemocy domowej-2 osoby. Jak wynika z poniższego wykresu, obserwowalny jest spadek liczby beneficjentów GOPS w prawie każdej z kategorii udzielania pomocy przez instytucje samorządowe.

Wykres nr 6. Powody przyznawania pomocy społecznej w latach 2013-2014.

Jak wynika ze sprawozdań Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, do głównych zadań tej instytucji należy praca socjalna, finansowanie pobytu w Domach Pomocy Społecznej, realizacja programu "Pomoc państwa w zakresie dożywiania", usługi opiekuńcze, specjalistyczne usługi opiekuńcze dla dzieci z zaburzeniami rozwoju, sprawianie pogrzebów, opłacanie składek na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne. GOPS w Raszynie świadczy również świadczenia pieniężne w postaci zasiłków stałych, zasiłków celowych, zasiłków okresowych oraz świadczenia rodzinne, świadczenia dla osób uprawnionych do alimentów, pomoc materialną dla uczniów (zasiłki i stypendia szkolne).

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Raszynie realizuje również zadania z ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. W ramach tego zadania GOPS w Raszynie zatrudnił asystenta rodziny oraz współfinansował koszt pobytu dziecka w rodzinie zastępczej i pieczy instytucjonalnej.

Ponadto, władze samorządowe gminy Raszyn w 2014 roku realizowały projekt systemowy "Razem Rażniej" skierowany do osób, które w przeszłości przerwały naukę w szkole podstawowej, gimnazjum lub szkole średniej. Liczba osób, które wzięły udział w projekcie wyniosła 16. Kolejnym projektem realizowanym przez GOPS w Raszynie była Włochowska Akademia Rozwoju Zawodowego w partnerstwie z Ośrodkiem Pomocy Społecznej Dzielnicy Włochy miasta stołecznego Warszawy. W ramach projektu osoby zainteresowane mogły korzystać z indywidualnych konsultacji z doradztwa zawodowego, warsztatów aktywnego poszukiwania pracy, kursów zawodowych i innych możliwości mających na celu aktywizację zawodową mieszkańców gminy Raszyn. W gminie Raszyn od lipca 2014 roku realizowano również rządowy program skierowany dla rodzin wielodzietnych - Karta Dużej Rodziny. Ogółem do grudnia 2015 roku wydano Kartę Dużej Rodziny dla 772 osób w 166 rodzinach.

W gminie realizowany był również Program "Pomoc państwa w zakresie dożywiania" w 2015 roku. Liczba osób objętych programem wyniosła 221 osób, w tym 51 dzieci do czasu rozpoczęcia nauki w szkole podstawowej, 111 uczniów do czasu ukończenia szkoły ponadgimnazjalnej oraz 59 osób otrzymujących pomoc na podstawie art. 7 ustawy o pomocy społecznej. Koszt programu ogółem to 164 764 zł. Na terenie gminy Raszyn łącznie znajduje się 13 punktów żywieniowych, w tym 10 stołówek. Świadczenie pieniężne w postaci zasiłku celowego na zakup żywności w 2015 roku wyniosła 31 rodzin, w tym 83 osoby. Koszt jednego świadczenia wyniósł 249,22 zł. Szczegółowe dane przedstawia poniższa tabela.

PROGRAM "POMOC PAŃSTWA W ZAKRESIE DOŻYWIANIA"					
WYSZCZEGÓLNIENIE		ZASIŁEK CELOWY		ŚWIADCZENIE RZECZOWE	
		OGÓŁEM	w tym na wsi	OGÓŁEM	w tym na wsi
Liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenie	1	31	31	0	0
Liczba rodzin	2	31	31	0	0
Liczba osób w rodzinach	3	83	83	0	0
Liczba świadczeń	4	115	115	X	X
Kwota świadczeń (w zł) ¹⁾	5	28 660	28 660	0	0
z tego:	6	11 619	11 619	0	0
środki własne					
dotacja	7	17 041	17 041	0	0
Koszt jednego świadczenia (w zł)	8	249,22	249,22	X	X

Tab.6. Program "Pomoc państwa w zakresie dożywiania" - dane 2015 rok.

	2013	2014
Liczba mieszkań komunalnych w zasobie gminy	85	85
Liczba wniosków złożonych na mieszkanie	64	76
Liczba mieszkań socjalnych	22	22
Liczba oczekujących na mieszkanie socjalne	68	76

Tab. 7. Zasoby mieszkaniowe gminy Raszyn-ocena zasobów pomocy społecznej 2014r.

W zasobach mieszkaniowych gminy Raszyn znajdują się 22 mieszkania socjalne. Liczba mieszkań komunalnych w zasobie gminy wyniosła 85. Infrastruktura ta powiększa się w ramach środków posiadanych przez gminę. W 2010 roku w gminie wybudowano 3 budynki mieszkalne, w których znajduje się 13 mieszkań socjalnych.

Przemoc w rodzinie

Przemoc w rodzinie definiowana jest jako określony rodzaj zachowań zorientowanych na członka rodziny, które naruszają prawa oraz dobre osobiste danej jednostki. Odwołując się do art. 15 § 11 Kodeksu Karnego, osoby wobec których stosowana jest przemoc, narażone są na utratę życia, uszczerbku na zdrowiu fizycznym i/lub psychicznym, naruszenie godności i nietykalności cielesnej oraz wolności. Osoby te narażone są nie tylko na szkody fizyczne,

ale przede wszystkim moralne.⁶ W tym miejscu warto wyróżnić kryteria mówiące o tym, kiedy mamy do czynienia z zachowaniami przemocowymi:⁷

- Intencjonalność - działania osoby stosującej przemoc są celowe; nie polegają jedynie na wyrządzeniu krzywd moralnych oraz fizycznych, ale przede wszystkim na osiągnięciu władzy oraz kontroli nad ofiarą.
- Nierówność siły - osoba stosująca przemoc charakteryzuje się nie tylko przewagą fizyczną; nierówność siły może objawiać się poprzez zajmowaną pozycję społeczną, status. Sprawca przemocy odczuwa i okazuje przewagę nad swoją ofiarą.
- Naruszenie godności i pozbawianie praw.
- Wywoływanie negatywnych emocji, cierpienia oraz wyrządzanie szkód psychicznych i fizycznych.

Należy pamiętać, że przemoc w rodzinie jest zazwyczaj zjawiskiem permanentnym. Do głównych czynników ryzyka przemocy należą normy społeczne, które objawiają się w postaci przyzwolenia i akceptacji środowiska na tego typu akty. Inne czynniki to dziedziczenie wzorca przemocy, który może być przekazywany przez starszych członków rodziny na młodsze pokolenia- dzieci będące świadkami przemocy internalizują tego typu zachowania, które następnie są utrwalane w procesie socjalizacji. Uzależnienie i nadużywanie alkoholu oraz stres związany z problemami ekonomicznymi i brak wsparcia od instytucji pomocowych również przyczynia się do występowania zjawisk przemocy. Możemy wyróżnić następujące typy zachowań przemocowych:

- przemoc fizyczna (zadawanie bólu fizycznego, obrażeń cielesnych, pozbawienie życia),
- przemoc psychiczna (wywoływanie szkód moralnych),
- przemoc seksualna (wymuszanie na drugiej osobie zachowań seksualnych),
- przemoc ekonomiczna (ograniczanie zasobów finansowych i materialnych, uzależnienie ekonomiczne od sprawcy),
- zaniedbanie.

⁶Reszpondek- Marcisz Dominika, Pojęcie przemocy na gruncie ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie a przestępstwo z art. 207§ 1 K.K

⁷Reszpondek- Marcisz Dominika, Pojęcie przemocy na gruncie ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie a przestępstwo z art. 207§ 1 K.K

Badanie zjawiska przemocy jest trudnym zadaniem. Często bowiem ofiary agresji nie przyznają się do tego iż są krzywdzone przez najbliższych, co może być spowodowane, między innymi, racjonalizacją, usprawiedliwianiem sprawców, obwinianiem siebie. Przemoc, zarówno ta fizyczna, jak i psychiczna, jest zjawiskiem dość powszechnym w polskiej społeczności, o czym świadczą wyniki CBOS cytowane poniżej. Do zakresu działań władz samorządowych powinna należeć pomoc ofiarom przemocy oraz podejmowanie kroków mających na celu przeciwdziałanie tego typu zjawiskom w rodzinach.

„Ogółem 23% dorosłych Polaków deklaruje, że padło ofiarą przemocy. Co dziesiąty (10%) doświadczył agresji na ulicy, ale nie w pobliżu domu, natomiast co czternasty (7%) – w najbliższej okolicy miejsca zamieszkania. W domu z aktami przemocy spotkało się 6% dorosłych. Co dwudziesty (5%) padł ofiarą przemocy w lokalu gastronomicznym – restauracji, kawiarni, na dyskotecę. Mniej liczne grupy doświadczyły agresji w pracy bądź w szkole, w środkach komunikacji lub w jakimś innym miejscu (po 3%). Mężczyźni znacznie częściej niż kobiety przyznają, że zdarzyło im się paść ofiarą agresji (odpowiednio: 28% i 18%).” Większość dorosłych (68%) przyznaje, że w ich domach zdarzają się różnego rodzaju konflikty, sprzeczki lub awantury”.⁸

Władze gminy Raszyn w latach 2011-2015 realizowały zadania w ramach systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.⁹ Celem Programu jest przede wszystkim ograniczenie skali zjawiska przemocy wśród rodzin zamieszkujących gminę. Powołano również Gminny Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w listopadzie 2011 roku. Cele realizowane przez wszystkie podmioty Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie to: realizacja założeń ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie i procedury "Niebieskie Karty", poprawa przepływu informacji i organizacji działań na rzecz osób doznających przemocy w rodzinie, poprawa jakości i efektywności współpracy, inicjowanie działań przeciw przemocy na terenie gminy i współtworzenie Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie, praca nad wykorzystaniem przez osoby doznające przemocy istniejących i realizowanych programów, organizacja i popularyzacja szkoleń, koordynacja działań i inicjatyw poszczególnych placówek, realizacja kampanii przeciw przemocy, podejmowanie współpracy z innymi gminami oraz powiatem w zakresie nowych rozwiązań

⁸ CBOS „Przemoc i konflikty w domu”, 2009r.

⁹ Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt. 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym w związku z art.6 ust. 2 pkt. 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2005 r. nr 180 poz. 1493 z późn. zmianami).

organizacyjnych i programowych. Poniższa tabela obrazuje działania Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Grup Roboczych w latach 2010-2015. Jak wynika z danych, liczba osób, które doznały przemocy domowej systematycznie wzrastała w analizowanym okresie. Spowodowane jest to wprowadzeniem usprawnień w realizacji procedury "Niebieskie Karty", dzięki czemu wzrosła wykrywalność zjawiska występowania przemocy domowej wśród rodzin zamieszkujących gminę Raszyn. Ofiary przemocy domowej to przede wszystkim kobiety, natomiast wśród sprawców przeważają mężczyźni. W 2014 roku liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie wyniosła 68, natomiast liczba wszczętych procedur interwencyjnych policji - 24, w tym 15 wniosków zostało sporządzonych przez policję, 5 wniosków przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, natomiast 2 wnioski przez przedstawicieli placówek oświatowych.

	2010	2011	2012	2013	2014	2015 I, III kwartał
Liczba procedur NK	1	2	17	27	24	24
Policja	1	2	3	15	17	15
GOPS	0	0	10	2	5	5
Oświata	0	0	3	4	2	4
Oś. Zdrowia	0	0	0	2	0	0
GKRPA	0	0	1	4	0	0
Osoby dotknięte przemocą w rodzinie	5	7	23	39	68	35
Kobiety	2	5	19	26	50	25
Mężczyźni	3	2	4	13	18	10
Osoby stosujące przemoc w rodzinie	1	2	10	28	23	24
Kobiety	0	0	1	5	4	4
Mężczyźni	1	2	9	23	19	20
Liczba zamkniętych procedur NK	0	0	0	0	5	32
Liczba spotkań ZI	-	1	4	4	4	3
Liczba powołanych GR	-	3	17	27	24	23

Liczba spotkań GR	-	-	-	58	51	61
-------------------	---	---	---	----	----	----

Tab. 8. Dane dotyczące procedury "Niebieska Karta" za okres 2010-2015.

Pozostałe instytucje lokalne zaangażowane w przeciwdziałanie przemocy w rodzinie to Punkt Konsultacyjny ds. Uzależnień i Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, Urząd Gminy w Raszynie, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Raszynie, Komisariat Policji w Raszynie, Komenda Powiatowa Policji w Pruszkowie, Prokuratura Rejonowa, Sąd Rejonowy, placówki oświatowe, służba zdrowia, organizacje pozarządowe, kościoły i instytucje kościelne, Rada Gminy Raszyn, sołtysi i rady sołeckie, społeczność lokalna.

Uzależnienie od substancji psychoaktywnych

Alkoholizm jest chorobą spowodowaną nadużywaniem napojów alkoholowych, z którą wiążą się nie tylko konsekwencje zdrowotne dla uzależnionej osoby, ale również stanowi ona problem socjalny i przyczynia się do występowania patologii społecznych. Niepokojące jest zjawisko stałego obniżania się granicy wieku inicjacji alkoholowej młodzieży.¹⁰ Zjawisko alkoholizmu jest ściśle powiązane z występowaniem przestępczości, wypadkami w pracy oraz wypadkami drogowymi. Nadużywanie alkoholu przez któregoś z rodziców osłabia więzi rodzinne i skutkuje występowaniem dysfunkcji w pełnieniu ról rodzicielskich. Poniżej przedstawione zostały ogólnopolskie statystyki dotyczące populacji osób, u których występują różne kategorie problemów alkoholowych.¹¹ Dane zostały sporządzone przez Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

¹⁰ Minkiewicz A. (2001) Patologia społeczna. W: Kurzynowski A. (red.), *Polityka społeczna*. Warszawa: Instytut Gospodarstwa Społecznego SGH, s. 291-292.

¹¹ <http://www.parpa.pl/index.php/analizy-badania-raporty/statystyki>

Wyszczególnienie		W Polsce 38,6 mln	W mieście 100 tys. mieszk.	W mieście 25 tys. mieszk.	W gminie 10 tys. mieszk.
Liczba osób uzależnionych od alkoholu	ok. 2% populacji	ok. 800 tys.	ok. 2.000 osób	ok. 500 osób	ok. 200 osób
Dorośli żyjący w otoczeniu alkoholika (współmałżonkowie, rodzice)	ok. 4% populacji	ok. 1,5 mln	ok. 4.000 osób	ok. 1.000 osób	ok. 400 osób
Dzieci wychowujące się w rodzinach alkoholików	ok. 4% populacji	ok. 1,5 mln	ok. 4.000 osób	ok. 1.000 osób	ok. 400 osób
Osoby pijące szkodliwie	5-7% populacji	2-2,5 mln	5.000-7.000 osób	1.250-1.750 osób	ok. 500-700 osób
Ofiary przemocy domowej w rodzinach z problemem alkoholowym	2/3 osób dorosłych oraz 2/3 dzieci z tych rodzin	ok 2 mln osób: dorosłych i dzieci	ok. 5.300 osób: dorosłych i dzieci	Około 1.330 osób: dorosłych i dzieci	Około 530 osób: dorosłych i dzieci

Tab. 9. Populacje osób, u których występują różne kategorie problemów alkoholowych (dane szacunkowe). Opracowanie własne na podstawie danych PARP.

Jak wynika z powyższych danych szacunkowych podanych przez Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, około 2% populacji jest uzależniona od alkoholu oraz około 4% małoletnich wychowuje się w rodzinie do której przynależy osoba uzależniona od alkoholu. Szacuje się, że w gminach o wielkości do 25 000 osób na uzależnienie od alkoholu cierpi średnio około 500 osób, około 1250-1750 osób pije szkodliwie, około 1000 osób dorosłych i ok. 1000 dzieci zamieszkuje wraz osobą uzależnioną od alkoholu. Niepokojącą informacją jest to, iż 3/4 osób dorosłych oraz 3/4 małoletnich pochodzących z rodzin z problemem uzależnienia od alkoholu jest ofiarą przemocy domowej.

Problem nadużywania alkoholu występuje również w gminie Raszyn. Z pomocy społecznej z powodu uzależnień od alkoholu i narkotyków w 2014 roku korzystało 50 rodzin zamieszkujących gminę, natomiast w 2013 roku 53 rodziny. W 2014 roku na pomoc społeczną osobom uzależnionym od alkoholu przeznaczono 70 789 zł z budżetu Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej. Jak wynika z danych uzyskanych na podstawie prowadzonej procedury Niebieskich Kart, przemoc w rodzinie jest skorelowana z nadużywaniem alkoholu przez członków rodzin w których występuje przemoc. Grupy Robocze Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie złożyły 14 wniosków o zobowiązanie osób do leczenia odwykowego. W analizowanym roku sprawozdawczym do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych wpłynęły łącznie 32 wnioski

o zobowiązanie do leczenia odwykowego. Przeprowadzono 32 rozmowy interwencyjno-motywuujące. Do Sądu Rejonowego w Pruszkowie Wydział Rodzinny i Nieletnich wpłynęło 20 wniosków o zobowiązanie do leczenia odwykowego.

Na terenie gminy Raszyn funkcjonuje Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. W 2014 roku na terenie gminy odbyło się 19 posiedzeń, w trakcie których omawiano kwestię opiniowania wniosków na temat sprzedaży alkoholu oraz lokalizacji punktów sprzedaży alkoholu zgodnie z Uchwałą Rady Gminy Raszyn i art. 12 ust. 1 i 2 Ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi. W 2014 roku na terenie gminy Raszyn 66 sklepów oraz 31 lokali gastronomicznych posiadało zezwolenia na sprzedaż alkoholu. Ponadto, w latach ubiegłych oraz w 2015 roku zrealizowany został "Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych" oraz "Program Gminnego Przeciwdziałania Narkomanii dla Gminy Raszyn" (Uchwała Rady Gminy Raszyn Nr II/16/14 z dnia 29 grudnia 2014 r.). Dochody z tytułu zezwoleń ze sprzedaży alkoholu w 2014 roku wyniosły 717 238 złotych i zostały przeznaczone na realizację zadań w zakresie przeciwdziałania problemom alkoholowym oraz narkomanii. Do zadań realizowanych w ramach Programów w 2014 roku należało zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych, współuzależnionych, zagrożonych uzależnieniem oraz dorosłych dzieci alkoholików, udzielanie rodzinom, w których występują problemy z uzależnieniem oraz ofiarom przemocy w rodzinie, pomocy psychospołecznej i prawnej, przeciwdziałanie wczesnej inicjacji alkoholowej i narkotykowej wśród młodzieży, kreowanie alternatywnych form spędzania wolnego czasu przez dzieci i młodzież oraz promowanie zdrowego trybu życia. Kolejnym zadaniem było wspomaganie działalności instytucji, organizacji pozarządowych i osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych. działania na rzecz ograniczenia populacji osób używających środków psychoaktywnych oraz działalność Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. W ramach wyżej wymienionych celów m.in. dofinansowano działalność i wyposażono Punkt Konsultacyjny w Jaworowej, dofinansowano zajęcia terapeutyczne dla osób po zakończonych programach psychoterapeutycznych dla osób uzależnionych, przeprowadzono badania dostępności sprzedaży alkoholu dla nieletnich oraz szkolenia dla sprzedawców w 40 punktach sprzedaży alkoholu na terenie gminy Raszyn, prowadzono działalność profilaktyczną i informacyjną poprzez współpracę z Biblioteką, placówkami oświatowymi, Ośrodkiem Zdrowia oraz lokalną prasą.

Punkt Konsultacyjny w Raszynie to jedna z lokalnych instytucji, która wspiera osoby współuzależnione i uzależnione od alkoholu oraz narkotyków. W tym miejscu osoby borykające się z problemem alkoholowym motywowane są do podjęcia terapii oraz udzielane

jest im wsparcie w zakresie konsultacji psychoterapeutycznych. W Punkcie można uzyskać również pomoc psychologiczną i prawną. W 2014 roku udzielno 88 porad prawnych osobom z problemem alkoholowym (72 osobom), 196 porad dorosłym członkom rodziny w tym osobom z problemem alkoholowym, współzależnym i DDA (40 osobom), 28 porad osobom doznającym przemocy w rodzinie (9 osobom) oraz 10 porad osobom stosującym przemoc w rodzinie.

Na terenie gminy działa Raszyńskie Stowarzyszenie Rodzin Abstynenckich pn. Klub Arka i „Grupa Anonimowych Alkoholików Walenty” działająca przy Parafii Św. Szczepana w Raszynie.

Oddziaływania profilaktyczne skierowane do dzieci i młodzieży na terenie gminy Raszyna

- przeprowadzono trzydniowy program profilaktyczny „Archipelag Skarbów”, którego cele były uporządkowane według obszarów tematycznych:
 - profilaktyka korzystania z substancji psychoaktywnych-ograniczenie używania przez młodzież alkoholu i narkotyków,
 - wychowanie ku miłości i odpowiedzialności za swoją seksualność: wzbudzenie motywacji do pracy nad własnym rozwojem w sferze budowania dojrzałych więzi, ukazywanie postaw i działań zwiększających szanse przeżycia wielkiej miłości, podważenie obecnych w popkulturze mitów na temat miłości i seksualności, ograniczenie korzystania z pornografii oraz przeciwdziałanie skutkom seksualizacji dziewcząt,
 - profilaktyka ciąży nastolatków i profilaktyka HIV/AIDS: zmotywowanie młodzieży do utrzymania postawy wstrzeźliwości seksualnej lub powrotu do tej postawy, poszerzenie wiedzy na temat zakażeń przenoszonych drogą płciową,
 - profilaktyka przemocy-ograniczenie przemocy rówieśniczej w formie fizycznej i słownej jak również przemocy o podtekście seksualnym, wzrost szacunku chłopców wobec dziewcząt i dziewcząt wobec samych siebie,
 - cele i efekty ogólnoprofilaktyczne: podwyższenie kompetencji w zakresie zachowań asertywnych, wzmocnienie czynników chroniących w profilaktyce więz z rodzicami, nauczycielami, identyfikacja z własnym systemem wartości.
- Przeprowadzono diagnozę zachowań młodzieży oraz sporządzono sprawozdanie z realizacji programu.
- Przeprowadzono warsztaty profilaktyczne w zakresie profilaktyki narkomanii.

- Zrealizowano szkolenie dla rodziców uczniów gimnazjum pt. „Porozmawiajmy o zagrożeniach-czy moje dziecko jest bezpieczne”.
- Zrealizowano warsztaty profilaktyczne radzenia sobie ze stresem dla uczniów 5 klas trzecich, z podziałem każdej klasy na dwie grupy. Łącznie zajęcia zostały przeprowadzone dla 10 grup warsztatowych, zajęcia dla każdej grupy trwają 6 godzin lekcyjnych.
- Przeprowadzono szkolenie dla uczniów i rodziców uczniów Gimnazjum nr 1 w Raszynie na temat „Przeciwdziałanie autoagresji i zachowaniom ryzykownym młodzieży w związku z wczesną inicjacją alkoholową”.
- W Szkole Podstawowej w Raszynie oraz Szkole Podstawowej w Ładach przeprowadzono zajęcia socjoterapeutyczne dla dzieci, które znajdowały się w sytuacjach trudnych emocjonalnie tzn. niedostosowanie społeczne, rozpad rodziny, uzależnienie lub przemoc w rodzinie. W zajęciach wzięło udział około 60 dzieci.
- Przedszkolaki z wszystkich przedszkoli brały udział w zajęciach sportowych oraz w zajęciach tanecznych.
- Współpracowano z placówkami prowadzącymi zajęcia wychowawcze, sportowe i kulturalne.
- Promowano różne formy aktywności dzieci i młodzieży poprzez finansowanie zajęć pozalekcyjnych, warsztatów, konkursów, zajęć sportowych, dofinansowanie wycieczek organizowanych przez szkoły i sołectwa.
- W 2014 roku dofinansowano szereg imprez organizowanych dla mieszkańców gminy Raszyn promujących zdrowy tryb życia i spędzanie wolnego czasu bez alkoholu.
- Dofinansowano organizację konkursów przeprowadzanych w szkołach np. Międzyszkolny Konkurs Języka Ojczystego, Maraton Matematyczny, konkurs języka angielskiego, Festiwal Muzyczny i Święto Pluszowego Misia w przedszkolach.
- Finansowano koszty zatrudnienia wychowawców w czasie ferii zimowych organizowanych w szkołach podstawowych oraz gimnazjum. Wspomagano organizację zimowisk i wypoczynku letniego w Świetlicy w Rybiu oraz Ogniska Wychowawczego w Jaworowej.
- W okresie wakacji zorganizowano kolonie z programem profilaktycznym dla dzieci z gminy Raszyn w Mielnie. Na koloniach, pomoc pedagogiczną i psychologiczną uzyskało 46 dzieci zamieszkujących gminę Raszyn.
- Podczas kolonii realizowano program profilaktyczny, którego celem było zapoznanie starszych dzieci z podstawowymi pojęciami związanymi z uzależnieniami oraz nauka

asertywności i promocji zdrowego trybu życia. Program „Cukierki” dla dzieci młodszych uczył dystansu i ostrożności wobec nieznajomych dorosłych oraz pokazywał jak szukać pomocy w sytuacjach trudnych.

- Udzielono dotacji w zakresie organizacji wypoczynku letniego dla Klubu Sportowego Raszyn oraz wszystkich gminnych parafii.
- Finansowano zajęcia w Świetlicy Środowiskowej w Rybiu oraz zajęcia sportowe dla dzieci i młodzieży z całej gminy Raszyn.

Pieczka zastępcza

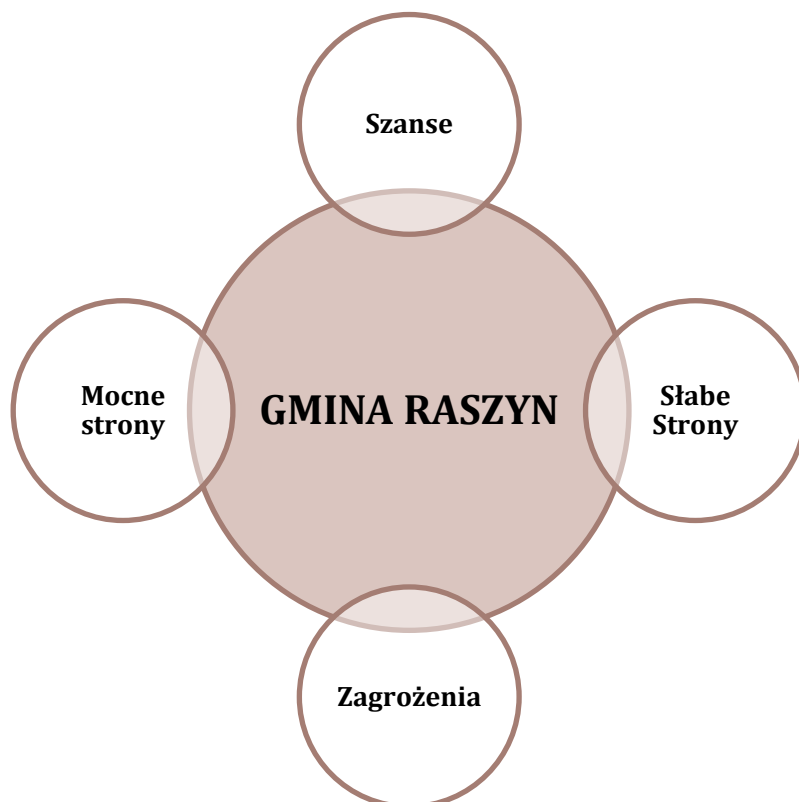
Ważnym zagadnieniem, które winno zostać poruszone w niniejszym dokumencie, jest pieczka zastępcza.

"Pieczka zastępcza jest sprawowana w przypadku niemożności zapewnienia opieki i wychowania przez rodziców. Jest sprawowana w formie rodzinnej: rodzina zastępcza (spokrewniona, niezawodowa, zawodowa, w tym zawodowa pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego i zawodowa specjalistyczna), rodzinny dom dziecka oraz w formie instytucjonalnej: placówka opiekuńczo-wychowawcza, regionalna placówka opiekuńczo-terapeutyczna oraz interwencyjny ośrodek preadopcyjny. Pieczka zastępcza zapewnia realizację planu pracy z rodziną lub gdy jest to niemożliwe - dążenie do przysposobienia dziecka, przygotowanie dziecka do godnego, samodzielnego i odpowiedzialnego życia, pokonywania trudności życiowych zgodnie z zasadami etyki, nawiązywania i podtrzymywania bliskich, osobistych i społecznie akceptowanych kontaktów z rodziną i rówieśnikami, w celu łagodzenia skutków doświadczania straty i separacji oraz zdobywania umiejętności społecznych, a także zaspokojenie potrzeb emocjonalnych dzieci, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb bytowych, zdrowotnych, edukacyjnych i kulturalno-rekreacyjnych."¹² Według informacji uzyskanych z Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie, w 2015 roku liczba rodzin zastępczych w gminie Raszyn wyniosła 20 (2013 r.-16 rodzin, 2014 r. -19 rodzin), liczba dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych w gminie Raszyn-28 (2013r.-22 dzieci, 2014 r.-19 dzieci), liczba dzieci z gminy Raszyn umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej-10 (2013 r. -12 dzieci, 2014 r.-12 dzieci).

¹² <https://www.rpo.gov.pl/pl/content/co-jest-pieczka-zast%C4%99pcza>

Analiza szans, zagrożeń, mocnych oraz słabych stron gminy Raszyn w zakresie wspierania rodzin

Analiza SWOT jest użyteczną i coraz powszechniej stosowaną metodą przy określaniu priorytetów rozwojowych. Metoda ta łączy analizę wnętrza, jak i otoczenia organizacji oraz badanie szans i zagrożeń, jakie stoją przed organizacją. Analizie SWOT poddawane są nie tylko przedsiębiorstwa, ale również powiaty oraz gminy. Opracowanie analizy SWOT jest istotnym etapem procesu planowania strategicznego. Stanowi punkt wyjściowy dla określenia celów strategicznych oraz projektów socjalnych. Przedstawione poniżej czynniki

obejmują mocne i słabe strony, a także szanse i zagrożenia w zakresie wspierania rodziny przez władze samorządowe gminy Raszyn. W analizie odnoszono się do szeroko rozumianych kwestii społecznych.

Mocne strony

- ✚ Przeważająca liczba osób w wieku przedprodukcyjnym nad liczebnością osób w wieku poprodukcyjnym.
- ✚ Dodatnie saldo migracji wewnętrznej oraz zewnętrznej.
- ✚ Niski poziom bezrobocia rejestrowanego.
- ✚ Dobra lokalizacja gminy wynikająca z niewielkiej odległości od miasta Warszawa.
- ✚ Poprawna identyfikacja i monitoring występujących problemów z którymi borykają się rodziny zamieszkujące gminę Raszyn (alkoholizm, przemoc domowa) przez władze lokalne.
- ✚ Działalność organizacji pozarządowych mających na celu przeciwdziałanie problemom społecznym, które przyczyniają się występowania dysfunkcji wśród rodzin.
- ✚ Realizacja Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii.
- ✚ Realizacja Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Raszyn na lata 2016 – 2020.
- ✚ Realizacja "Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Raszyn na lata 2012-2025".
- ✚ Aktywna współpraca instytucji i organizacji na rzecz rodziny.
- ✚ Liczne oddziaływania profilaktyczne prowadzone na terenie placówek oświatowych zlokalizowanych na terenie gminy Raszyn.
- ✚ Poprawa działań interwencyjnych w zakresie wykrywalności przemocy domowej.
- ✚ Inicjatywy skierowane do rodzin wielodzietnych (np. Karta Dużej Rodziny).
- ✚ Realizacja Programu "Pomoc państwa w zakresie dożywiania".
- ✚ Realizacja programów m.in. "Razem Raźniej", "Włochowska Akademia Rozwoju Zawodowego".
- ✚ Funkcjonowanie świetlic środowiskowych.
- ✚ Duża liczba obiektów kulturowych oraz instytucji oferujących dzieciom i młodzieży spędzanie czasu wolnego.
- ✚ Wzrost efektywności w zakresie realizacji procedury "Niebieskiej Karty".

Słabe strony

- ✚ Niekorzystne prognozy demograficzne.
- ✚ Malejąca liczba małżeństw zawieranych przez mieszkańców przekładająca się bezpośrednio na niską dzietność.
- ✚ Niewystarczająca oferta form opieki na małymi dziećmi w wieku 0-3 lat.
- ✚ Niewystarczająca ilość lokali chronionych/mieszkań socjalnych.
- ✚ Niewystarczająca liczba oddziaływań profilaktycznych skierowanych do osób dorosłych.
- ✚ Brak lokalnych organizacji pozarządowych działających w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
- ✚ Brak działań profilaktycznych skierowanych do sprawców przemocy w rodzinie.
- ✚ Niewystarczająca praca z rodzicami.
- ✚ Ograniczenia środków z budżetu państwa.
- ✚ Bezradność i niskie kwalifikacje opiekuńczo-wychowawcze rodziców.
- ✚ Brak prawidłowych wzorców osobowych w rodzinach dysfunkcyjnych.
- ✚ Niewystarczająca oferta wsparcia dla rodziców dzieci niepełnosprawnych.

Szanse

- ✚ Dostępność środków unijnych.
- ✚ Dalszy rozwój trzeciego sektora działającego na terenie gminy.
- ✚ Dalszy rozwój współpracy pracowników pomocy społecznej z instytucjami sektora publicznego, organizacjami społecznymi oraz lokalną wspólnotą.
- ✚ Aktywizacja osób długotrwale bezrobotnych.
- ✚ Niwelacja problemu przemocy w rodzinie.
- ✚ Wzrost liczby mieszkań socjalnych i chronionych.
- ✚ Rozwój oferty oddziaływań profilaktycznych skierowanych do dzieci i młodzieży.
- ✚ Rozwój oferty społeczno - kulturowej skierowanej do dzieci i młodzieży.
- ✚ Wzmocnienie współpracy pomiędzy instytucjami wspierającymi rodzin.
- ✚ Możliwość podnoszenia kwalifikacji zawodowych przez pracowników socjalnych.
- ✚ Wzrost kompetencji wychowawczych wśród rodzin z trudnościami rodzicielskimi.
- ✚ Aktywizacja zawodowa osób zagrożonych marginalizacją społeczną.
- ✚ Dofinansowanie dla świetlic środowiskowych.
- ✚ Wsparcie dla instytucji asystenta rodziny.

Zagrożenia

- ✚ Niekorzystne tendencje demograficzne.
- ✚ Ograniczenie środków (np. publicznych, unijnych) na realizację działań pomocy społecznej, przy jednoczesnym wzroście zadań oraz niewielkim wzroście zatrudnienia.
- ✚ Rosnące zapotrzebowanie na usługi społeczne wynikające ze starzenia się społeczeństwa i wzrostu liczby osób niepełnosprawnych.
- ✚ Brak aktywizacji zawodowej osób długotrwale bezrobotnych.
- ✚ Nasilenie się zjawiska przemocy w rodzinie.
- ✚ Brak chęci osób zagrożonych marginalizacją społeczną poprawą swojej sytuacji życiowej.
- ✚ Wzrost dostępności substancji psychoaktywnych dla dzieci i młodzieży oraz pojawianie się nowych rodzajów uzależnień.
- ✚ Trudności z dokonaniem oceny oraz ewaluacji podejmowanych działań.
- ✚ Niski poziom zainteresowania lokalnej społeczności oddziaływaniami profilaktycznymi.
- ✚ Osłabienie więzi rodzinnych.
- ✚ Pogłębiające się problemy mieszkaniowe oraz finansowe rodzin.
- ✚ Uzależnienie rodzin od systemu pomocy społecznej-pogłębiające się zjawisko "wyuczonej bezradności".
- ✚ Zaniedbywanie obowiązków opiekuńczo-wychowawczych przez rodziców.

Założenia Gminnego Programu Wspierania Rodziny dla Gminy Raszyn na lata 2016-2022

Na podstawie przeprowadzonej analizy SWOT oraz zapoznaniu się z sytuacją społeczną w gminie Raszyn przyjęte zostały działania priorytetowe dla realizowania Gminnego Programu Wspierania Rodziny dla Gminy Raszyn na lata 2016-2022.

Cele szczegółowe oraz wynikające z nich orientacje zadań zawarte w niniejszym dokumencie stanowią uszczegółwienie programu oraz mają przyczynić się do rozwiązania problemów społecznych występujących w gminie. W niniejszym dokumencie zostały również wyznaczone cele strategiczne oraz wynikający z nich przebieg działań.

Aby osiągnąć cel ogólny, inaczej zwany rozwojowym, należy skupić się na realizacji poszczególnych celów strategicznych. Aby tego dokonać, należy wypełnić szereg zadań towarzyszących celom strategicznym. Poniżej przedstawiono cele operacyjne przyporządkowane celom strategicznym.

Realizacja Programu Wspierania Rodziny dla Gminy Raszyn na lata 2016-2022

Monitoring Programu

Program Wspierania Rodziny dla Gminy Raszyn na lata 2016-2022 nie stanowi zbioru zamkniętego. Wraz z rozpoznawanymi potrzebami możliwe jest projektowanie nowych przedsięwzięć, będących odpowiedzią na aktualne wyzwania. Instytucją odpowiedzialną za wdrożenie i koordynację Programu będzie Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Raszynie.

Ewaluacja i monitoring Programu

Gminny Program Wspierania Rodziny powinien zostać poddany nie tylko monitoringowi, lecz również ewaluacji. Monitoring opiera się na bieżących sprawozdaniach z wdrażania programu oraz ogranicza się jedynie do obserwacji postępów programowych i ewentualnego korygowania odchyleń wynikłych w procesie implementacji. Główną rolą ewaluacji jest podnoszenie jakości i weryfikowanie racjonalności działań sektora publicznego, a mianowicie poprawa planowania, poprawa wdrażania, wzmocnienie odpowiedzialności, poszerzenie wiedzy, wspieranie procesów uczenia się, wzmocnianie instytucji oraz minimalizacja negatywnych efektów zarządzania przez rezultaty. Celem ewaluacji jest przede wszystkim poprawa skuteczności i efektywności podjętych działań, zwiększenie przejrzystości i promowanie działań podejmowanych przez instytucje publiczne, kształtowanie kierunków działalności sektora publicznego, poznawanie mechanizmu funkcjonowania programów. Wyróżniamy trzy główne typy ewaluacji ze względu na kryterium czasu przeprowadzenia badania. Mianowicie, jest to ewaluacja *ex-ante* (stosowana na początku wdrażania danego programu, po to by zdiagnozować dany problem społeczny, interesariuszy oraz ich potrzeby; niniejszy dokument częściowo stanowi założenia ewaluacji *ex-ante*), ewaluacja *on-going* (przeprowadzona w wybranym momencie trwania programu) oraz ewaluacja *ex-post* (realizowana po zakończeniu programu). Ewaluację przeprowadza się według poniższych kryteriów, po to by odpowiedzieć na następujące pytania:

- Skuteczność - na ile rezultaty i wpływ programu przyczyniły się do osiągnięcia jego celów?
- Efektywność- w jakim stopniu nakłady były proporcjonalne do produktów, rezultatów i wpływu?
- Trafność- w jakim stopniu cele programu odpowiadają potrzebom jego adresatów?

- Użyteczność- na ile rezultaty i wpływ programu zaspakają potrzeby jego adresatów?
- Trwałość- jak długo będą trwać pozytywne skutki programu po jego zakończeniu?

Kryterium	Ex ante	On-going	Ex post
Trafność	✓	✓	
Skuteczność	✓	✓	✓
Efektywność	✓	✓	✓
Użyteczność			✓
Trwałość			✓

Tab. 11. Kryteria ewaluacyjne a typy ewaluacji.

Najważniejszym kryterium jest kryterium użyteczności, ponieważ każdy program powinien zaspakajać przede wszystkim potrzeby interesariuszy. Typem ewaluacji, która winna zostać zastosowana do oceny i identyfikacji oddziaływań przeprowadzonych działań w ramach realizacji Programu w gminie Raszyn jest ewaluacja *ex post*. Pozwoli ona zbadać to, czy interwencja zaspokoiła potrzeby odbiorców oraz czy realizowany program poprawił ich życiową sytuację. Ten typ ewaluacji pozwoli odpowiedzieć na pytanie, czy pozytywne skutki programu okazały się długotrwałe. Ewaluacja Programu powinna zostać przeprowadzona w 2022 roku po zakończeniu interwencji. Podmiotem odpowiedzialnym za monitoring oraz ewaluację jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Raszynie. Bardzo ważnym elementem ewaluacji *ex post* są dobrze sprecyzowane wskaźniki. *Wskaźniki to zmienne poddające się pomiarowi i pozostające w związku z interesującymi nas cechami analizowanych obiektów, przez co wykorzystuje się je do stwierdzenia, czy dany stan rzeczy zachodzi.*¹³ Do oceny wskaźników warto zastosować siatkę kryteriów zaproponowanych przez Atkinsona¹⁴:

- ✓ Wskaźniki powinny mieć normatywnie akceptowalną interpretację,
- ✓ Powinny być oparte na wiarygodnych danych, oparte na reprezentatywnych danych,
- ✓ Nie mogą być przedmiotem manipulacji politycznych,
- ✓ Pomiar wskaźników nie powinien być obciążeniem dla budżetu państwa,
- ✓ Wskaźniki powinny się wzajemnie uzupełniać,
- ✓ Powinny być klarowne, zrozumiałe i dostępne dla wszystkich obywateli.

¹³ Górniak J., Keler K. „Wskaźniki w ewaluacji ex-post programów publicznych.” w „Ewaluacja ex-post. Teoria i praktyka badawcza”, PARP, Warszawa 2007 Str.155-193

¹⁴ 17 Górniak J., Keler K. „Wskaźniki w ewaluacji ex-post programów publicznych.” w „Ewaluacja ex-post. Teoria i praktyka badawcza”, PARP, Warszawa 2007 Str.155-193

Źródła finansowania

Zakłada się, że źródłami finansowania lub współfinansowania przedsięwzięć przewidzianych do realizacji w ramach Gminnego Programu Wspierania Rodziny dla Gminy Raszyn na lata 2016-2022 będą:

- ✓ budżet Państwa,
- ✓ budżet gminy Raszyn,
- ✓ środki celowe funduszy krajowych,
- ✓ fundusze Unii Europejskiej
- ✓ inne źródła.

Środki finansowe na realizację poszczególnych działań będą uwzględniane cyklicznie w rocznych planach budżetowych lub zaplanowane w wieloletniej prognozie finansowej.

Wskaźniki monitorujące

Wskaźniki monitorujące umożliwiają ilościowe przedstawienie danej wartości, która dokonuje oceny stanu faktycznego lub tendencji zmian. Wartością bazową w niniejszej diagnozie, są wartości stanu faktycznego dla poszczególnych kategorii na dzień 31.12.2015. Poniżej zawarte wskaźniki wzrostu są liczone w skali rocznej (po upływie każdego roku w trakcie realizacji programu). Wskaźniki monitorujące stanowią punkt odniesienia do celów szczegółowych zwartych w niniejszym dokumencie.

I CEL STRATEGICZNY
Zharmonizowana polityka społeczna

I CEL SZCZEGÓŁOWY
Zwiększenie wykorzystania środków i zasobów na cele społeczne

Zadania:

- ❖ Prowadzenie systematycznych sprawozdań problemów społecznych oraz analizy istniejących zasobów.
- ❖ Prowadzenie analiz dotyczących efektywności, skuteczności oraz trafności udzielanej pomocy.
- ❖ Kontynuowanie działań w zakresie ustawicznego kształcenia kadr.
- ❖ Opracowywanie i realizowanie programów i projektów mających na celu rozwiązywanie problemów społecznych.

II CEL SZCZEGÓŁOWY
Budowanie szerokiego partnerstwa oraz kapitału społecznego

Zadania:

- ❖ Podejmowanie działań mających na celu pobudzenie aktywności społecznej mieszkańców i włączanie ich w rozwiązywanie lokalnych problemów, m.in. poprzez prowadzenie konsultacji społecznych, kampanii informacyjnych.
- ❖ Podejmowanie działań mających na celu promowanie wolontariatu m.in. poprzez organizowanie akcji informacyjnych, spotkań, zacieśnianie współpracy z placówkami oświatowymi w tym zakresie.
- ❖ Rozpowszechnianie informacji na temat dostępnych form pomocy.

II CEL STRATEGICZNY

Ukształtowanie użytecznego i skutecznego systemu opieki nad rodziną

I CEL SZCZEGÓŁOWY

Skuteczny system opieki nad rodziną i dzieckiem

Zadania:

- ❖ Organizacja szkoleń, które będą miały na celu podniesienie kompetencji wychowawczych i opiekuńczych dysfunkcyjnych rodzin.
- ❖ Kontynuacja programów dożywiania oraz wsparcia finansowego dla rodzin najuboższych.
- ❖ Wsparcie dla pracy asystentów rodziny.
- ❖ Kontynuacja i rozwój oferty sportowo-kulturowej dla dzieci i młodzieży, szczególnie w czasie wolnym od lekcji.
- ❖ Koalicja Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej z placówkami oświatowymi w celu obserwacji sytuacji społecznej dzieci i młodzieży uczęszczającej do szkół oraz nawiązanie współpracy z rodzicami i opiekunami.
- ❖ Organizacja różnych form opieki nad małymi dziećmi (żłobek, kluby dziecięce, profesjonalnie przygotowane opiekunki, przedszkola).

II CEL SZCZEGÓŁOWY

Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie

Zadania:

- ❖ Kontynuowanie zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
- ❖ Wspieranie działań mających na celu skuteczną i szybką interwencje i pomoc dla ofiar przemocy.
- ❖ Realizacja programów, warsztatów i prelekcji tematycznych w szkołach dla dzieci, młodzieży, rodziców dotyczących przeciwdziałaniu przemocy.
- ❖ Zwiększenie dostępu do lokali mieszkalnych dla ofiar przemocy w rodzinie.

III CEL SZCZEGÓŁOWY

Koordinacja, wspieranie i promowanie działań w obszarach profilaktyki i rozwiązywania problemów związanych z uzależnieniem

Zadania:

- ❖ Zwiększenie świadomości środowiska lokalnego na temat zjawiska narkomanii i alkoholizmu.
- ❖ Wspomaganie działalności i rozwijanie współpracy z instytucjami, stowarzyszeniami oraz organizacjami zajmującymi się profilaktyką oraz terapią uzależnień.
- ❖ Rozpowszechnianie informacji o formach pomocy świadczonej osobom uzależnionym i ich rodzinom. Opracowanie i upowszechnienie materiałów edukacyjnych z zakresu profilaktyki uzależnień przeznaczonych do wykorzystania przez nauczycieli oraz pracowników socjalnych.
- ❖ Zwiększenie dostępności specjalistycznych form pomocy dla osób uzależnionych i ich rodzin.
- ❖ Monitorowanie zjawiska narkomanii i alkoholizmu w gminie.

III CEL STRATEGICZNY

Wzmacnianie instytucji rodziny

I CEL SZCZEGÓŁOWY

Diagnozowanie sytuacji rodzin z terenu gminy

Zadania:

- ❖ Przeprowadzanie badań i diagnoz dotyczących sytuacji rodzin.

II CEL SZCZEGÓŁOWY

Poprawa kompetencji i umiejętności wychowawczych rodziców

Zadania:

- ❖ Promowanie poradnictwa specjalistycznego, terapii rodzin i mediacji.
- ❖ Tworzenie grup samopomocowych i grup wsparcia.
- ❖ Tworzenie placówek wsparcia dziennego.
- ❖ Rozwijanie pracy z rodziną naturalną poprzez rozwój asystentury rodzin.
- ❖ Kontynuacja gminnych programów wspierania rodziny.

III CEL SZCZEGÓŁOWY

Wzmacnianie systemu opieki nad dzieckiem przebywającym poza rodziną naturalną

Zadania:

- ❖ Propagowanie idei rodzicielstwa zastępczego.
- ❖ Wspieranie osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą i wzmacnianie systemu rodzinnej pieczy zastępczej.
- ❖ Wspieranie instytucjonalnej pieczy zastępczej.

Harmonogram Programu Wspierania Rodziny dla Gminy Raszyn na lata 2016-2022

I CEL STRATEGICZNY Zharmonizowana polityka społeczna

I CEL SZCZEGÓŁOWY Zwiększenie wykorzystania środków i zasobów na cele społeczne

Kierunki działań	Okres realizacji	Jednostka realizująca oraz partnerzy realizacji	Wskaźniki monitorujące	Prognoza
1. Prowadzenie systematycznych sprawozdań problemów społecznych oraz analizy istniejących zasobów.	Działania ciągłe w horyzoncie czasowym strategii	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	Czy została przygotowana przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej ocena zasobów pomocy społecznej?	Tak
2. Prowadzenie analiz dotyczących efektywności, skuteczności oraz trafności udzielanej pomocy.	Działania ciągłe w horyzoncie czasowym strategii	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Pełnomocnik Wójta ds. profilaktyki uzależnień i przemocy	Czy zostało przygotowane przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej sprawozdanie z działalności Ośrodka placówki?	Tak
			Czy zostało przygotowane sprawozdanie z działalności Zespołu Interdyscyplinarnego?	Tak
			Czy zostało przygotowane sprawozdanie z realizacji Programu Rozwiązywania Problemów Alkoholowych?	Tak
3. Kontynuowanie działań w zakresie ustawicznego kształcenia kadr.	Działania ciągłe w horyzoncie czasowym strategii	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Placówki Wsparcia Dziennego	Liczba szkoleń, w których brali udział pracownicy instytucji Liczba uczestników tych szkoleń	Wzrost
4. Opracowywanie i realizowanie programów i projektów mających na celu rozwiązywanie problemów społecznych.	Działania ciągłe w horyzoncie czasowym strategii	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej GKRPA	Liczba zrealizowanych programów Liczba uczestników	Wzrost
				Wzrost

Gminny Program Wspierania Rodziny dla Gminy Raszyna na lata 2016-2022

I CEL STRATEGICZNY Zharmonizowana polityka społeczna				
II CEL SZCZEGÓŁOWY Budowanie szerokiego partnerstwa społecznego				
Kierunki działań	Okres realizacji	Jednostka realizująca oraz partnerzy realizacji	Wskaźniki monitorujące	Prognoza
1. Podejmowanie działań mających na celu pobudzenie aktywności społecznej mieszkańców i włączanie ich w rozwiązywanie lokalnych problemów, m.in. poprzez prowadzenie konsultacji społecznych, kampanii informacyjnych.	Działania ciągłe w horyzoncie czasowym strategii	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Urząd Gminy,	Liczba inicjatyw mających na celu pobudzenie aktywności społecznej mieszkańców	Wzrost
			Liczba przeprowadzanych przez miasto konsultacji społecznych z mieszkańcami	Wzrost
			Liczba uczestników konsultacji, odbiorców kampanii	Wzrost
2. Podejmowanie działań mających na celu promowanie wolontariatu i pomocy sąsiedzkiej wśród mieszkańców, m.in. poprzez organizowanie akcji informacyjnych, spotkań, zacieśnianie współpracy z placówkami oświatowymi w tym zakresie.	Działania ciągłe w horyzoncie czasowym strategii	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Urząd Gminy, Placówki Oświatowe	Liczba osób zainteresowanych wolontariatem	Wzrost
3. Rozpowszechnianie informacji na temat dostępnych w gminie form pomocy.	Działania ciągłe w horyzoncie czasowym strategii	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Urząd Gminy,	Liczba przeprowadzanych wśród mieszkańców akcji informacyjnych	Wzrost

Gminny Program Wspierania Rodziny dla Gminy Raszyn na lata 2016-2022

II CEL STRATEGICZNY Ukształtowanie użytecznego i skutecznego programu opieki nad rodziną				
I CEL SZCZEGÓŁOWY Skuteczny system opieki nad rodziną i dzieckiem				
Kierunki działań	Okres realizacji	Jednostka realizująca oraz partnerzy realizacji	Wskaźniki monitorujące	Prognoza
1. Kontynuacja programów dożywiania oraz wsparcia finansowego dla rodzin najuboższych.	Działania ciągłe w horyzoncie czasowym strategii	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Placówki Oświatowe, Instytucje Kościelne,	Liczba rodzin korzystających ze wsparcia materialnego Liczba osób korzystających z programów dożywiania, w tym liczba dzieci	- -
2. Wsparcie dla pracy asystenta rodziny (w tym podnoszenie umiejętności i kompetencji zawodowych).	Działania ciągłe w horyzoncie czasowym strategii	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	Liczba zatrudnionych asystentów rodziny Liczba współprac z rodzinami zakończonych opinią pozytywną przez asystentów rodziny Liczba szkoleń skierowanych do asystentów rodziny	Wzrost Wzrost Wzrost
3. Kontynuowanie i rozwój oferty sportowo-kulturowej dla dzieci i młodzieży, szczególnie w czasie wolnym od lekcji.	Działania ciągłe w horyzoncie czasowym strategii	Gminny Ośrodek Sportu, Placówki Oświatowe, Kluby Sportowe, Instytucje Kościelne	Liczba i rodzaj zajęć, wydarzeń sportowych, rekreacyjnych i kulturowych Liczba uczestników zajęć i wydarzeń	Wzrost Wzrost
5. Koalicja Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej z placówkami oświatowymi w celu obserwacji sytuacji dzieci i młodzieży uczęszczającej do szkół oraz nawiązanie współpracy z rodzicami i opiekunami.	Działania ciągłe w horyzoncie czasowym strategii	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Placówki Oświatowe,	Liczba placówek oświatowych, z którymi współpracuje Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	-
6. Organizacja różnych form opieki nad małymi dziećmi (żłobek, kluby dziecięce, profesjonalnie przygotowane opiekunki,	Działania ciągłe w horyzoncie czasowym strategii	Urząd Gminy, osoby prywatne	Liczba dzieci do 3 roku życia korzystających z różnych form wsparcia (żłobek, kluby dziecięce, profesjonalnie	Wzrost

Gminny Program Wspierania Rodziny dla Gminy Raszyn na lata 2016-2022

przedszkola).			przygotowane opiekunki)	
---------------	--	--	-------------------------	--

II CEL STRATEGICZNY Ukształtowanie użytecznego i skutecznego programu opieki nad rodziną

II CEL SZCZEGÓŁOWY Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie

Kierunki działań	Okres realizacji	Jednostka realizująca oraz partnerzy realizacji	Wskaźniki monitorujące	Prognoza
1. Kontynuowanie zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.	Działania ciągłe w horyzoncie czasowym strategii	Pełnomocnik Wójta ds. profilaktyki uzależnień i przemocy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Placówki Oświatowe, Placówki Służby Zdrowia, Policja, Sąd Rodzinny, Kuratorzy Sądowi, Punkt Konsultacyjny	Zgodne ze wskaźnikami realizacji poszczególnych zadań ujętymi w Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie	Zgodnie z założeniami PPPwRiOOPwR
2. Wspieranie działań mających na celu skuteczną i szybką interwencje i pomoc dla ofiar przemocy.	Działania ciągłe w horyzoncie czasowym strategii	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Pełnomocnik Wójta ds. profilaktyki uzależnień i przemocy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Placówki Oświatowe, Placówki Służby Zdrowia, Policja, Sąd Rodzinny, Kuratorzy Sądowi, Punkt Konsultacyjny,	Liczba interwencji Liczba osób zainteresowanych pomocą i specjalistycznym wsparciem Czas reakcji podjęcia działań interwencyjnych	Wzrost Spadek
3. Zwiększenie dostępu do lokali mieszkalnych dla ofiar przemocy w rodzinie (tymczasowych).	Działania ciągłe w horyzoncie czasowym strategii	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Urząd Gminy	Liczba dostępnych lokali mieszkalnych Liczba zainteresowanych interesariuszy	Wzrost Wzrost
4. Realizacja programów, warsztatów i prelekcji tematycznych w szkołach dla dzieci, młodzieży, rodziców dotyczących przeciwdziałaniu przemocy.	Działania ciągłe w horyzoncie czasowym strategii	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej Placówki Oświatowe Instytucje Pozarządowe Pełnomocnik Wójta ds. profilaktyki uzależnień i przemocy	Liczba uczestników prelekcji/warsztatów Ilość i tematyka prelekcji/warsztatów	Wzrost Wzrost

II CEL STRATEGICZNY			
Ukształtowanie użytecznego i skutecznego programu opieki nad rodziną			
III CEL SZCZEGÓŁOWY			
Koordinacja, wspieranie i promowanie działań w obszarach profilaktyki i rozwiązywania problemów związanych z uzależnieniem			
Działalność	Wskaźniki monitorujące	Jednostka realizująca oraz partnerzy realizacji	Prognoza
1. Zwiększenie świadomości środowiska lokalnego na temat zjawiska narkomanii i alkoholizmu.	Liczba i rodzaj akcji promocyjnych, kampanii, Liczba szkoleń/spotkań edukacyjnych i profilaktycznych, liczba podmiotów udzielających wsparcia, Liczba i rodzaj udzielonego wsparcia, Liczba osób, które skorzystały z pomocy i wsparcia	Podmioty lecznicze, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, policja, organizacje pozarządowe, media, placówki oświatowe, Pełnomocnik Wójta ds. profilaktyki uzależnień i przemocy	Wzrost Wzrost Wzrost Wzrost Wzrost
2. Wspomaganie działalności i rozwijanie współpracy z instytucjami, stowarzyszeniami oraz organizacjami zajmującymi się profilaktyką oraz terapią uzależnień.	Liczba instytucji i stowarzyszeń oraz organizacji biorących udział w profilaktyce i terapii uzależnień	Organizacje pozarządowe, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, media, Pełnomocnik Wójta ds. profilaktyki uzależnień i przemocy	Wzrost
3. Rozpowszechnianie informacji o formach pomocy świadczonej osobom uzależnionym i ich rodzinom. Opracowanie i upowszechnienie materiałów edukacyjnych z zakresu profilaktyki uzależnień przeznaczonych do wykorzystania przez nauczycieli oraz pracowników socjalnych.	Liczba rozdysponowanych materiałów edukacyjnych Liczba opracowanych materiałów	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, PCPR, organizacje pozarządowe, media, Pełnomocnik Wójta ds. profilaktyki uzależnień i przemocy	Wzrost Wzrost
4. Monitorowanie zjawiska narkomanii i alkoholizmu w gminie.	Liczba sprawozdań	Pełnomocnik Wójta ds. profilaktyki uzależnień i przemocy	Wzrost

III CEL STRATEGICZNY Wzmacnianie instytucji rodziny			
I CEL SZCZEGÓŁOWY Diagnozowanie sytuacji rodzin z terenu powiatu			
Działalność	Wskaźniki monitorujące	Jednostka realizująca oraz partnerzy realizacji	Prognoza
1.Przeprowadzanie badań i diagnoz dotyczących sytuacji rodzin	Liczba opracowanych diagnoz, Liczba przeprowadzonych badań.	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, organizacje pozarządowe, placówki oświatowe, podmioty lecnicze	Wzrost Wzrost

III CEL STRATEGICZNY Wzmacnianie instytucji rodziny			
II CEL SZCZEGÓŁOWY Poprawa kompetencji i umiejętności wychowawczych rodziców			
Działalność	Wskaźniki monitorujące	Jednostka realizująca oraz partnerzy realizacji	Prognoza
1. Promowanie poradnictwa specjalistycznego, terapii rodzin i mediacji	Liczba podmiotów udzielających wsparcia, Liczba i rodzaj udzielonych porad, terapii, mediacji, Liczba świadczeniobiorców porad, terapii, mediacji	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, organizacje pozarządowe, placówki oświatowe, podmioty lecznicze	Wzrost Wzrost Wzrost
2. Tworzenie grup samopomocowych i grup wsparcia	Liczba utworzonych grup wsparcia, Liczba grup samopomocowych Liczba osób korzystających z grup wsparcia, Liczba osób tworzących grupy samopomocowe.	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, organizacje pozarządowe	Wzrost Wzrost Wzrost Wzrost
3. Tworzenie placówek wsparcia dziennego	Liczba podmiotów prowadzących placówki, Liczba placówek, Liczba miejsc w placówkach, Liczba dzieci przebywających w placówkach.	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, organizacje pozarządowe	Wzrost Wzrost Wzrost Wzrost
4. Rozwijanie pracy z rodziną naturalną poprzez rozwój asystentury rodzin	Liczba zatrudnionych asystentów rodziny, Liczba rodzin, z którymi pracuje asystent, Liczba dzieci będących pod opieką asystenta rodziny, Liczba dzieci, które powróciły z instytucjonalnej lub rodzinnej pieczy zastępczej do środowiska naturalnego po wcześniejszym wsparciu rodziny naturalnej pracą asystenta rodziny	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	Wzrost Wzrost Wzrost Wzrost

Gminny Program Wspierania Rodziny dla Gminy Raszyna na lata 2016-2022

5. Tworzenie grup samopomocowych i grup wsparcia	Liczba utworzonych grup wsparcia, Liczba grup samopomocowych Liczba osób korzystających z grup wsparcia, Liczba osób tworzących grupy samopomocowe.	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, organizacje pozarządowe	Wzrost Wzrost Wzrost Wzrost
6. Realizacja gminnych programów wspierania rodziny	Liczba realizowanych programów	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	Wzrost

III CEL STRATEGICZNY			
Wzmacnianie instytucji rodziny			
III CEL SZCZEGÓŁOWY			
Wzmacnianie systemu opieki nad dzieckiem przebywającym poza rodziną naturalną			
Działalność	Wskaźniki monitorujące	Jednostka realizująca oraz partnerzy realizacji	Prognoza
1.Propagowanie idei rodzicielstwa zastępczego	Liczba kampanii promujących rodzicielstwo zastępcze, Liczba pozyskanych kandydatów na rodziny zastępcze, Liczba rodzin zastępczych, Liczba rodzinnych domów dziecka, Liczba dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej	PCPR, Sąd, Policja, placówki ochrony zdrowia, placówki oświatowe, organizacje pozarządowe, podmioty niepubliczne, media, parafie	Wzrost Wzrost Wzrost Wzrost
2.Wspieranie osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą i wzmacnianie systemu rodzinnej pieczy zastępczej	Liczba rodzin objętych wsparciem (np. poradnictwo specjalistyczne, grupy wsparcia, szkolenia), Liczba koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej, Liczba specjalistów pracujących w obszarze rodzinnej pieczy zastępczej.	PCPR	Wzrost Wzrost Wzrost Wzrost
3.Wspieranie instytucjonalnej pieczy zastępczej	Liczba placówek opiekuńczo-wychowawczych, Liczba miejsc w POW, Liczba dzieci umieszczonych w POW	gmina, organizacje pozarządowe	Wzrost Wzrost Wzrost

Zakończenie

Gminny Program Wspierania Rodzin dla gminy Raszyn na lata 2016-2022 zakłada polepszenie warunków życia rodzin zamieszkujących gminę. Efektywna polityka społeczna powinna przede wszystkim pełnić funkcję prewencyjną i stwarzać optymalne warunki dla funkcjonowania społeczności lokalnej. Część problemów występujących na terenie gminy Raszyn, takich jak stopniowo malejący przyrost naturalny, to aktualnie problem ogólnopolski. Wiele badań naukowych wskazuje na fakt, iż to dom rodzinny jest czynnikiem decydującym o dalszym rozwoju osobowościowym i światopoglądowym nastolatka. Komunikaty medialne oraz wpływ rówieśników mogą w wielu przypadkach negatywnie oddziaływać na nieustannie kształtującą się osobowość młodego człowieka, a to z kolei będzie przejawiać się w ryzykownych zachowaniach nastolatków. Władze lokalne powinny w sposób szczególny zadbać o małych dzieci pochodzących ze środowisk zagrożonych wykluczeniem społecznym. Z przeprowadzonych analiz wynika, że władze gminy Raszyn poprawnie identyfikują występujące problemy społeczne oraz oferują duże wsparcie opiekuńcze skierowane do osób bezrobotnych oraz rodzin narażonych na wykluczenie społeczne. Niezwykle istotna jest współpraca pracowników pomocy społecznej z instytucjami sektora publicznego, organizacjami pozarządowymi oraz lokalną wspólnotą.

Należy pamiętać, że program został utworzony na takim poziomie ogólności by władze gminy Raszyn mogły dostosowywać swoje działania do zmieniających się warunków społecznych, pamiętając o tym, że główne cele programu nie powinny zostać naruszone. Etapem wieńczącym powinna być ewaluacja programu, która pozwoli określić użyteczność podjętych działań.

Gminny Program Wspierania Rodzin dla Gminy Raszyn zakłada tworzenie coraz to lepszych warunków dla poprawy jakości życia rodzin i dzieci, co może przyczynić się do zahamowania procesu umieszczania dzieci poza rodziną naturalną. Spodziewanym efektem ma być polepszenie sytuacji dziecka i rodziny, poczucia bezpieczeństwa socjalnego, ograniczenie zjawiska patologii społecznej, zminimalizowanie negatywnych zachowań oraz stworzenie skutecznego systemu wsparcia dla rodziny i dziecka.